

APPELL OM Å STØTTE NOAs ARBEID – SE BAKSIDEN

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 2 | 2023 | 42. ÅRGANG

Hovedtema

NATUR OG MILJØ I KOMMUNEVALGET

Naturvernforbundet

Oslo og Akershus

AKTIVITETSKALENDER

Se NOAs hjemmeside og facebook-side for nærmere informasjon om arrangementene.

DUGNAD

Onsdag 14. juni, Sted: Søndre Sandås, Sognsveien 231, Oslo, kl 10:00

Kunne du tenke deg å bli en del av dugnadsmiljøet på Søndre Sandås? Arbeidet pågår fra kl 10:00–15:00, og det blir en hyggelig og sosial lunsjpause kl 12:00. Påmelding: noa@naturvernforbundet.no, innen 13. juni.

SMAK PÅ NATUREN

Torsdag 15. juni, Sted: Sognsvann, kl 15:00

Fredag 16. juni, Sted: Romsås kirke, kl 11:00

Torsdag 22. juni, Sted: Indre Oslo

Bli med på tur og lær om spiselige ville vekster. Vår turleder Edle, Catharina Normann, viser vei i naturens spiskammers. Ta gjerne med en pose å plukke i, pen og papir til å notere artsnavn. Turen er ikke fysisk anstrengende. Den varer ca. 2 timer. Klær etter vær. Ta gjerne med matpakke og noe å drikke. Kontakt Maria Andersen; mariaa@naturvernforbundet.no om du ønsker mer informasjon om turene.

UTEDUGNAD

Torsdag 22. juni, Sted: Søndre Sandås, Sognsveien 231, Oslo, kl 17:00

Kunne du tenke deg å bli en del av dugnadsmiljøet på Søndre Sandås? Denne torsdagen blir det utendørs dugnad på kveldstid hvor det jobbes med å ruste opp uteområdene. Arbeidet pågår fra kl 17:00–20:30. Enkel suppeny serveres kl 18:00. Påmelding: noa@naturvernforbundet.no, innen 21. juni.

NATURPUST

Torsdag 10. august, Sted: Bygdøy

Tirsdag 15. august, Sted: Bygdøy

Naturpust er en tur for deg som vil strekke ned. En vandring i naturen der pusteteknikker og natursansing bygges sammen med naturkunnskap. Turen ledes av naturcoach Susanne Genneper fra GetOut Coaching og Maria Andersen fra Naturvernforbundet. Turen varer ca. 2 timer. Kle deg som om det er 5 grader kaldere enn gradestokken viser, – vi går sakte. Ta gjerne med matpakke og noe å drikke. Kontakt Maria Andersen; mariaa@naturvernforbundet.no for informasjon og påmelding.

BEFARING

Lørdag 19. august

Følg med på hjemmesiden vår for program og oppmøtested. Fjordgruppa drar på befaring til Malmøya i Oslofjorden. Jørn Bjørndalen viser og forteller om plantelivet i området. Jan Magnusson forteller om forholdene i sjøområdet bl.a. om Paddehavet, deponi og Bekkelagsbasse og litt om vannutskifting og klima i Bunnefjorden.

DUGNAD

Lørdag 16. september, Sted: Frønsvollen, Nordmarka, kl 11:00

Vi gjør klart til aktivitetssdagen søndag.

DUGNAD OG AKTIVITETSDAG

Søndag 17. september, Sted: Frønsvollen, Nordmarka, kl 11:00

Velkommen til aktivitetssdag på Frønsvollen med aktiviteter for hele familien!

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Sognsveien 231
0863 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@naturvernforbundet.no
www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør:
Ingunn Lund–Vang
400 93 226
lundvangingunn@gmail.com

Forsidebildet: Dragehode er en steppesplante som forekommer noen få steder på Østlandet, bl.a. på kalkberg ved indre Oslofjord. På noen av lokalitetene må man drive skjøtsel, men denne robuste bestanden på Heggholmen i Oslo ser ut til å trives på egen hånd i selskap med blodstorkenebb.
Foto: Jørn Erik Bjørndalen

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2023. All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelnummer og artikkel. Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803–6357

GI NATUREN EN STEMME BLI MEDLEM

MEDLEMSKONTINGENT
Hovedmedlem: 390,-
Familiemedlem: 450,-
Student: 200,-

Førsteårskontingent
Student: 50,-
Pensjonist: 200,-

Kontoret på Søndre Sandås ved Sognsvann er åpent mandag til torsdag fra kl 10–14.

Grevlingen er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: itGrafisk
Opplag: 8.550

LEDER

Det kommende kommunevalget er hovedtema i denne utgaven av Grevlingen. Kommunene har et stort ansvar i forvaltningen av naturen, og derfor er dette valget enormt viktig. FN har bestemt av 2021–2030 er verdens tiår for restaurering av økosystemer. Innen 2030 skal 30% av ødelagt natur være restaurert. Klimakrisen og naturkrisen henger sammen. Bevaring av natur, og restaurering og reparering av økosystemer er tiltak som også er med på å motvirke klimakrisen. Den globale krisen gjenspeiles lokalt, og det er her vi kan gjøre en stor innsats om politikerne vil.

NOA har stilt spørsmål til en rekke spørsmål partiene i kommunene i Oslo og Akershus. Spørsmål og svar kan leses i sin helhet på NOAs hjemmeside (www.noa.no).

Vil også minne om å ta en titt i vår aktivitetskalender. Her er det fine turer du kan bli med på, og har du tid og lyst, er det behov for frivillige i NOA. Bli med på en dugnad på Markaporten Søndre Sandås eller bidra i en av våre arbeidsgrupper som du kan lese mer om her: <https://naturvernforbundet.no/osloogakershus/om-fylkeslaget/bli-aktiv-i-noa/>

Å være aktiv i NOA er både lærerikt og hyggelig.

Med ønske om et godt valg: Stem på naturen!

Ingunn Lund-Vang, redaktør

INNHOOLD

- Nekrolog – Ketil Skogen
- Kommunene avgjørende i naturkrisen
- Tabell over Oslo-partienes svar på NOAs spørsmål
- Spørsmålene til Oslo-partiene
- Svar fra partiene i Oslo
- Økosystemtjenester og andre nyttige begreper i langsiktig kommunal arealdisponering
- Skogsbilveibygging
- Endelig! Gladsak om Søndre Sandås
- Stubbesitter
- Dikt
- Ingen nye skogsbilveier i Marka – vi trenger din hjelp!

NEKROLOG

Ketil Skogen

30. august 1955 – 22. april 2023

Det er med stor sorg vi mottok budskapet om Ketil Skogen plutselige bortgang i april i år, bare 67 år gammel. Ketil etterlater seg stortromromi norsk forskning og naturvern.

Ketil var seniorforsker ved Norsk institutt for naturforskning, hvor han var ansatt siden 2005. Og fra 2006 til 2011 var han professor II i sosiologi ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo. I NINA bygget Ketil opp en forskningsgruppe som la særlig vekt på forskning om konflikter innenfor naturforvaltningen generelt og innen rovviltforvaltningen spesielt. De siste årene var han sentral i å bygge opp den samfunnsvitenskapelige forskningen på skogforvaltning.

Seriøs faktabasert forskning og saklig formidling var Ketil Skogen signatur. I tillegg han en ekte naturverner med et brennende engasjement for naturen, og en aktiv samfunnsdebattant på naturens vegne. Han var også aktiv i Naturvernforbundet i mange år. Spisskompetansen hans på skog hevet skogutvalget til Naturvernforbundet i Hedmark, senere Nvf i Innlandet. De kan fortelle hvordan Ketil brukte timevis på å sømfare kart på pc, for deretter å dra på befarings i skogene med drone og kamera. Skogene og elvene stod Ketils hjerte nært, spesielt elva Hovda hjemme i Åmot.

NOA var svært takknemlige for det gode samarbeidet vi hadde i flere år, og for at vi fikk bruke fritt av Ketils artikler i vårt medlemsmagasin Grevlingen. Vi minnes ham som en av naturens viktigste stemmer. Våre tanker går til hans nærmeste familie, venner og kolleger.

Kommunene avgjørende i naturkrisen

STEM PÅ ET GRØNT PARTI!

FN gir oss 7 år på å snu klimautviklingen. De påpeker at vern av naturen er en avgjørende forutsetning for å lykkes, og at alle land må verne og restaurere uendelig mye mer enn det vi har gjort hittil. Arealforvaltningen er nøkkelen til å stanse naturtapet og derved bidra til å dempe klimakrisen. Arealendringer utgjør den desidert største trusselen mot naturmangfoldet (<https://artsdatabanken.no/rod-listeforarter2021/Resultater/Pavirningsfaktorer>).

Det er nasjonene som utformer miljøpolitikken, men det er kommunene som forvalter arealene, og derved avgjør om vi skal lykkes med å stanse naturtapet. Derfor er kommunevalget – og avgjørelsene rundt arealforvaltningen i kommunene – svært viktig for om vi skal klare å ta vår del av ansvaret for de globale utfordringene.

NOAs oppfordring til politikerne er en radikal kursendring i arealforvaltningen, fra forbruk av natur til vern og restaurering av natur – nettopp det FN etterspør i sine rapporter.

Vi i Norge har lenge trodd at vi har mye natur, og at det ikke spiller noen rolle om vi tar enda mer av den til menneskelige formål. Det er ikke tilfelle. Situasjonen er kritisk – særlig for de mest produktive arealene, der også naturmangfoldet er størst. Din kommunes arealpolitikk er avgjørende for at naturtapet skal stanses! Derfor bør du vurdere partienes natur- og arealpolitikk når du skal stemme til høsten.

For å få en oversikt over partienes areal- natur- og miljøpolitikk, har vi stilt et tredvetalls spørsmål til alle partiene (unntatt det som betegnes som «andre» i meningsmålingene) i Oslo og Akershuskommunene. Etter mange purringer har vi fått inn svar fra de fleste. Spørsmål og svar finner du i sin helhet på NOAs hjemmeside (www.noa.no).

Spørsmålene er gruppert i følgende hovedtema:

- Overordnet arealforvaltning
- Skog/Marka
- Bynatur/grøntdrag
- Oslofjorden
- Jordvern og matsikkerhet
- Klima og samferdsel
- Lokale saker (spilt inn fra lokallagene)

Å gi en rettfærdig gjengivelse av svarene fra så mange partier i så mange kommuner er ikke mulig her

i Grevlingen. Vi må i stedet foreta en vurdering av svarene opp mot en del grunnleggende spørsmål:

- Har partiene forstått alvoret i rapporten fra FNs naturpanel?
- Greier de å se sammenhengen mellom naturkrisen og klimakrisen?
- Forstår de at kommunen gjennom arealbruken er en nøkkelaktør i naturkrisen?
- Er partiet villige til å ta overordnede grep for å endre kursen, eller velger de å stikke hodet i sanden og fortsette som før?
- Er de villige til å forplikte seg på natur og miljø, eller vil de ha frihet til å kunne fortsette som før – bare valget er over?
- Har de konkrete løsninger, og er de villige til å støtte forslag utenfra?

Kanskje kommer framtidens politiske hovedskillelinje ikke til å gå mellom blått og rødt, men mellom dem som er villige til å igangsette en redningsaksjon for klodens natur og de som ønsker å fortsette som før.

Mange av svarene bærer preg av at FNs fordringer er ukjent eller ansees som ikke viktige i den kommunale politikken. De nevnes, men svært mange av svarene bærer preg av at alvoret ikke er forstått. Mellom linjene ligger det imidlertid spor av dårlig samvittighet og en forståelse for at mere burde gjøres. Men i stedet for å ta spranget, videreføres den pågående politikken, om enn i mer grønn ordlyd. Mange ramser opp en mengde tiltak på andre utfordringer enn det blir spurt om. Mange av svarene er også uforpliktende eller viser til prinsipper, uten å besvare om disse kommer til anvendelse i konkrete saker i egen kommune.

Når svarene er ulne, er det vanskelig å vurdere dem. Eksamensoppgaver som svarer på noe annet enn det blir spurt om, belønnes med stryk. Så strenge har ikke vært, vi tar som utgangspunkt det vi oppfatter som intensjonen i svaret. Men i den overordnede oppsummeringen er det klart at manglende besvarelse av det vi spør om, og summen av svarene, bidrar i vurderingen.

Grove trekk

Som ved forrige vurdering av partienes politikk er det store skiller mellom partiene; mellom dem som tar konsekvensene av FNs advarsler og tar ytterlige-

re skritt i riktig retning, og de som fortsetter som før – bare i en grønnere innpakning.

Oslo

I Oslopolitikken er det – som ved forrige kommunevalg – Rødt, MDG, SV og Venstre som utmerker seg med å ta større skritt i riktig retning. Disse partienes miljøpolitikk har smittet over også på de andre partiene, slik at i sum – og med gårdsdagens premisser – er Oslopolitikken presset i en grønnere retning. I hvert fall verbalt. Men bortsett fra de fire mest miljøvennlige, er det lite som tyder på at FNs advarsler er forstått, og liten vilje å spore til å foreta de drastiske endringene som er nødvendige. I mange av svarene er det tydelig at varslene om klimakrise er gått inn, men ikke at naturkrisen er enda mer alvorlig, og at de to krisene henger sammen og må løses samtidig.

Gledelig er det en stor forståelse for at kunnskapsgrunnlaget for å forvalte naturen er for dårlig. Tematisk er det stort og bredt engasjement for å gjøre noe med den elendige tilstanden i Oslofjorden. Også elvedalene våre bør gå en lys framtid i møte med disse svarene. Mer varierende er det i de mer konkrete bymiljøspørsmålene.

Også svarene på samferdsels- og klimaspørsmålene viser stor samstemthet, selv om holdningen til E-18-utbyggingen følger tradisjonelle skillelinjer. I motsetning til naturkrisen, er klimakrisen gitt betydelig plass i partienes argumentasjon.

For NOA er svarene på Marka- og skogspørsmålene skuffende. De 4 «grønne» partiene gir oss varm støtte, mens de øvrige har en betydelig mer lunken holdning til vern, restaurering og omlegging av skogbruket i Marka, eller begrenser støtten til å omfatte kommunens egne skoger. I disse sakene er vi avhengig av at de grønne partiene får betydelig makt, og at de anvender den til å presse fram bedre løsninger enn dagens.

SISTE NYTT:

Vil hastegodkjenne utbygging i Grefsenkollen

I Dagsavisen for 25. mai går Høyres byrådslederkandidat ut med en liste på 20 punkter som skal gjennomføres den første uka på jobb – dersom han blir valgt.

Naturvernpunktene står ikke i kø. Tvert imot vil han, nærmest før han tar av seg jakka, tillate utbygging av alpinanlegg i Grefsenkleiva – i et område med ekstrem bruk til naturvennlig, enkelt friluftsliv. Her kan vi få en lakmustest på miljøvennlighet og hvor mye FNs advarsler om natur- og klimakrise er blitt oppfattet av politikerne.

Akershus

Å dra sammen svarene fra Akershuskommunene er mer krevende enn for Oslo. Alle kommunene har manglende svar fra flere partier, i noen kommuner er det bare et fåtall som har svart – til tross for gjentatte purringer. Mange kommuner og partier, med mindre kapasitet til å svare på våre spørsmål, har gjort at svarene til dels har kommet inn på Grevlingens deadline for manus. Vår oppsummering må derfor bli ganske overordnet, og de som er opptatt av detaljene bes gå inn på www.noa.no der alle svarene er gjengitt i sin helhet.

Generelt kan vi si at trendene som gjengis fra Osloundersøkelsen også gjelder i Akershuskommunene, men med noe variasjon. MDG, Rødt, SV og Venstre utmerker seg med mer framoverlente og konkrete svar. De øvrige partiene står oftest fast på eksisterende planer og eksisterende ambisjonsnivå. FNs alarmrop – særlig vedrørende naturtap – har i liten grad ført til en skjerping av politikken.

Forstemmende er det at FNs sterke advarsler om naturkrise tydeligvis går mange hus forbi. Når spørsmål om naturtiltak besvares med klimasvar blir vi litt oppgitt. Klimakrisen har glidd inn i parti-programmene, men at naturkrisen er like alvorlig, og at de to krisene må løses samtidig, er det bare MDG, SV, Rødt og V som signaliserer og prøver å imøtekomme gjennom sine svar.

I alle kommunene med grense til fjorden er det et sterkt fokus på utfordringene knyttet til arealbruk og bevaring av livet i fjorden. Det samme fokuset savnes i Marka-saken, der det bare er den «grønne firerbanden» som støtter miljøbevegelsens krav om endringer. På samferdsel skiller det mer mellom de som vil ha mer vei og de som vil bruke samferdselsmidlene på andre måter. De fleste partiene er positive til mer kunnskapsinnhenting om naturverdier. Gjennomføres dette i praksis, kan det gi et glimt av håp om at naturtapet kan stanses og reverseres på sikt.

I sum er det lite som tyder på at FNs advarsler fører til konkret handling som monner. Forhåpentligvis er tiltakene som foreslås i stand til å bremse naturtapet, men den snuoperasjonen FN etterspør – der mer natur tilbakeføres enn det som går tapt, og klimautslippene går betydelig ned – er det få spor av. Samtlige kommuner har fortsatt en meget lang vei å gå for å møte natur- og klimakrisen.

Oppsummering

I sum står fortsatt mange av partiene langt unna en forståelse av natur- og klimakrisen, og våger ikke å iverksette de nødvendige (men kanskje upopulære) tiltakene. Mens klimakrisen har sunket inn, er for-

ståelsen for naturkrisen mindre. Og evnen til å se de to krisene i sammenheng er også begrenset.

Kommunevalget er avgjørende for om vi klarer å takle både klima- og naturkrisen. Kommunene har ansvaret for arealforvaltningen. Arealbruken er den aller viktigste trusselen mot naturmangfoldet, og

kommunene er derfor en sentral aktør i natur- og miljøvernarbeidet.

Med store forskjeller partiene imellom, har valgresultatet stor betydning. Vi ber om at du tenker på barn og barnebarns framtid når du legger stemmeseddelen i valgurna i september. Godt Valg!

NOAs dekning av lokalvalget 2023

Foran dette valget har vi valgt å fokusere på kommunevalget og kommunenes viktige rolle og store ansvar for å snu natur- og klimakrisen. Slagordet «tenke globalt og handle lokalt» har aldri vært viktigere. For å få en oversikt over partienes areal-, natur- og miljøpolitikk, har vi stilt et tredvetalls spørsmål til alle partiene (unntatt det som betegnes som «andre» i meningsmålingene) i Oslo og noen færre spørsmål til partiene i Akershuskommunene.

I Grevlingen har vi prioritert å gjengi de fleste svarene fra Oslo-partiene.

Spørsmål og svar fra partiene i alle kommuner finner du i sin helhet på NOAs hjemmeside (www.noa.no). Fremover mot valget vil vi dele ulike oppsummeringer og analyser basert på svarene vi har fått. Følg med på www.noa.no, nyhetsbrevet NOAs Ark og facebook.com/naturvern1

OSLOPARTIENES SVAR PÅ NOAs SPØRSMÅL

Spørsmål	Rødt	SV	AP	MDG	SP	KrF	V	H	FrP
1. Stånse naturtap	+	+	+	+	+	+	+	+	÷
2. Kunnskapsgrunnlaget utilstrekkelig?	+	+	+	+	+	?	+	+	÷
3. Tiltak for kunnskapsøkning?	+	+*	+	*	+	+*	+	+	÷
4. Restaurering + Landsk.økol. nettverk?	+	+	?	+	+	+	+	+	÷
5. Naturnedbygging for energiformål	+	+	÷	+	+	+	+	÷	÷
6. Tiltak for FN-mål for biol.mangfold	+	+	+*	+	+	?	+	+*	+
7. Konkrete areal for restaurering	+ +	+	+*	+	÷	+	+	+*	÷
8. Økt selvforsyning	+	+	+	+	+	+*	+*	+*	÷
9. Radikalt jordvern	+	+	?	+	+	?	+ ¹	?	÷
10. Landbr.forurensning	+	+	+*	+	+	+	+	+	+
11. Naturregistering i skog	+*	?	+	+	*	+	+	÷	÷
12. Skogvern på FN-nivå	+*	+	÷*	+		+	+	?	÷
13. Hvis ikke: hvor mye?	+			÷					÷
14. Vil partiet gå i bresjen for vern?	+	+	÷*	+	÷	+	+	÷	÷
15. Skogbruk inn i markaloven?	+	*	?	+	÷	÷	+	÷	÷
16. Tiltak mot flatehogst?	+	+	?	+	÷	÷	+	÷	÷
17. Naturforvaltn. inn i hogstøkninger?	++	+	?	+	+	÷	+	*	+
18. Bevaring av Oslos elvedaler	+	+	+	+	+	+	+	+	÷
19. Helhetsplan for fjorden	+	+	?	+	+	+	+	+	÷
20. Disp.praksis for bygging ved fjorden	+	+	+	+	+	+	+	+	÷
21. Tråleforbud?	+	*	?	+	+	+	+	+	÷
22. Fiskeforbud?	+	+	?	+	+	+	+	+	÷
23. Kollektiv, sykkel, gange	++	+	++	++	+	+	+	+	÷
24. E-18/Veiutbygging	+	+	+	+	+	÷	+	÷	+ ²
25. Tiltak for å nå FN's klimamål?	+	+	++	++	+		++	+	÷
26. Visuell helhetsplan for kommunen?	+	++	+	+	+	÷	+	+	÷
27. Innføre estetisk prosedyre?	+	*	?	+	+	÷	+	+	÷
28. Stor park i Nydalen?	+	*	÷*	+	+	?	+	÷*	÷
29. Unngå bebyggelse på Geitmyra	+	+	*	?	+	?	+	÷	÷
30. Flere parselhager	+	*	+	+	+	?	÷	+	÷
31. Park/parseller v. Veterinærhøgskolen	+ ?	+	+	+	+	+	+	?	*
32. Vern av Merradalen/Husebyskogen	+	+*	?	+	÷	+	+	+	÷
33. Stoppe bebyggelse i Sørkedalen	+	+	?	+	+	+	+	+	÷
34A. Filipstad (løkk m tilgang til stranda)	*	÷	÷	÷	+	÷	+	?	*
34B. Filipstad (flytte havn)		+	+	+	?	÷	+	+	÷

NOAs vurdering: FN=fordringer vs BAU (Business as usual)

+ : Partiet svarer positivt i forhold til naturbevaring (NOAs ønsker) | ÷ : Partiet svarer negativt | ? : Partiet har ikke vedtatt politikk på området | * : Partiet svarer ikke på spørsmålet | Åpent felt: Partiet har ikke svart | ¹ Aksepterer tap av matjord til veiskuldre i Maridalen | ² Sier nei til ny E18 fordi prosjektet ikke gir større kapasitet for vanlige bilister

Her er spørsmålene vi stilte til Oslo-partiene

OVERORDNET AREALFORVALTNING

Vi i Norge har lenge trodd at vi har mye natur, og at det ikke spiller noen rolle om vi tar enda mer av den til menneskelige formål. Det er ikke tilfelle. Situasjonen er kritisk – særlig for de mest produktive arealene, der også naturmangfoldet er størst. Din kommunes arealpolitikk er avgjørende for at naturtapet skal stanses.

NOAs oppfordring til politikerne er en radikal kursendring i arealforvaltningen, fra forbruk av natur til vern av natur og til restaurering av natur – nettopp det FN etterspør i sine rapporter.

1. Hvilke tiltak vil ditt parti initiere for å forhindre å få slutt på tapet av naturområder i din kommune?
2. Anser ditt parti at vi har tilstrekkelig oversikt over, og kunnskap om naturverdiene i kommunen?
3. Hvilke tiltak vil ditt parti initiere for å sikre tilstrekkelig kunnskapsnivå for arealforvaltningen i kommunen?
4. Vil ditt parti initiere / støtte arbeidet for utarbeidelse av landskapsøkologiske nettverk og restaureringsplaner i kommunen, og i samarbeid med tilgrensende kommuner?
5. Vil ditt parti gå mot naturnedbygging til energiformål (solcelleparker, vindindustri)?

FN har utpekt 2021–2030 til verdens tiår for restaurering av økosystemer. Målet i naturavtalen (Montreal 2022) er at 30% av naturen som i dag er ødelagt skal restaureres innen 2030.

6. Hva vil ditt parti gjøre for å sikre at kommunen bidrar til å nå naturavtalens mål for naturrestaurering innen 2030?
7. Hvilke konkrete arealer, områder og/eller naturtyper i kommunen mener ditt parti skal være restaurert innen 2030?

JORDVERN OG MATSIKKERHET

8. Hvilke tiltak vil ditt parti initiere for å øke selvforsyningen av mat?
9. Vil ditt parti praktisere et uforbeholdent, selv pålagt forbud mot omdisponering av ytterligere jordbruksareal i kommunen?
10. Vil ditt parti innføre de virkemidler som miljømyndighetene anser som nødvendige for å sikre Oslofjorden mot forurensende avrenning?

SKOG/MARKA

Skog dekker store deler av Oslo og Viken fylker. Skogene er rike økosystemer, med et stort mangfold av arter. De siste 70 årene er skogbruket drevet i hovedsak ved hjelp av flatehogster og gjenplantning med ensaldrete treåkre av én art (i hovedsak gran). Dette har medført tap av store deler av leveområdene for mange arter og til en fragmentering av levedyktige områder som på sikt turer overlevelsen. Selv om få kommuner erkjenner det, er forvaltningen av skogarealene – og av skogbruket – et kommunalt ansvar.

En forutsetning for et skogbruk innenfor naturens tålegrenser er at man kjenner naturverdiene i skogen før tiltak gjennomføres. Denne kunnskapen har man ikke i dag. NRK og Naturvernforbundet har avslørt at registreringen kun har foregått på mindre andeler av skogarealet.

I NOAs arbeidsområde utgjøre Marka en vesentlig del av arealet. Til tross for en egen lov for Marka, går natur fortsatt tapt i et høyt tempo. Ikke til nedbygging – det har Markaloven stanset, men gjennom skogbrukets praksis. Til tross for et intenst arbeid for mer vern, er det fortsatt ikke vernet mer enn ca 8 % av skogen i Marka mot skogbruksaktivitet – FNs anbefalinger om 30 % vern av all natur til tross.

11. Hva vil ditt parti gjøre for å sikre et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å forvalte skogens naturverdier?
12. Vil ditt parti støtte verneforslag som kan bringe verneandelen opp på FNs anbefalte nivå?
13. Hvis ikke: Hvor stor andel av skogene og av Marka mener ditt parti skal sikres gjennom vern?
14. Vil ditt parti gå i bresjen for å oppnå et slikt vernnivå?
15. Vil ditt lokalparti arbeide for at skogbruket skal legges inn under Markaloven?
16. Hvilke konkrete tiltak vil ditt parti initiere for å forhindre å få slutt på industriskogbrukets hogstflater og ensaldrete plantefelt?
17. Vil ditt parti ta initiativ til at kommunens fagmiljø innen natur, miljø og friluftsliv skal inkluderes i landbrukskontorets behandling av hogstøkninger i Marka, for eksempel som en høringsinstans?

VERNEPLAN FOR OSLOS VASSDRAG

Oslo er stolt av sin blågrønne struktur, med ti vassdrag som renner gjennom byen fra Marka til fjorden. Langs disse vassdragene finnes belter av natur med et meget høyt biologisk mangfold. Disse verdifulle naturbeltene er imidlertid ikke godt nok juridisk sikret og er stadig utsatt for ulike inngrep.

Alle de ti elvedalene har viktige naturtyper og en rekke rødlistede arter. Men ingen av elvedalene er sikret etter naturmangfoldloven, og bare noen av dem har mer eller mindre sterke reguleringer etter plan- og bygningsloven. Naturvernforbundet mener at alle elvedalene må få et varig og sikkert vern.

18. Vil ditt parti be om at det utarbeides et forslag (av Bymiljøetaten) til en samlet plan for varig sikring av naturverdiene i Oslos ti elvedaler?

OSLOFJORDEN

Oslofjorden er under stadig økende press fra befolkning og jordbruk. Overgjødning, miljøgifter, utbygging av strandsonen og overfiske har ført til altfor stort press på fjordens økosystem. Det er nødvendig å støtte tiltaksplanen for Oslofjorden, men også øke innsatsen på å verne områder ikke bare for enkeltarter, men også hele økosystemet. Mange steder er det også nødvendig med restaurering av ødelagte områder. Fortsatt er også forsøpling et problem både for plante og dyrelivet, men også for menneskers bruk av fjorden. Heller ikke miljøgifter må glemmes, hvor mye fortsatt tilføres fjorden (antibiotika, PFAS, m.m.). Det er således et klart behov for en sektorovergripende arealplan for bruk og vern av Oslofjorden.

19. Vil ditt parti støtte en sektorovergripende analyse av Oslofjorden som inkluderer strandsonen, rekreasjonsbruk (båtliv m.m.), vern og restaurering?
20. Vil ditt parti støtte innstramming av dispensasjoner for utbygging av strandsonen som kan ødelegge naturverdier og innskrenke allmenhetens tilgang til fjorden?
21. Vil ditt parti støtte vern av minst 30% av gruntvannsområdene og trålfrie soner i Oslofjorden?
22. Vil ditt parti støtte opp om tiltak for å fremme torskebestanden i Oslofjorden ved utstrakt fiskeforbud av også andre arter enn torsk?

KLIMA OG SAMFERDSEL

Verdens byer står for 75 % av alle klimagassutslipp og mange av de største byene går nå i front for å kutte utslipp. Tiltak som reduserer utslipp i byer, kan samtidig bidra til bedre lokalmiljø og bokvalitet, blant annet gjennom redusert luftforurensning, støy og støv.

23. Hva vil ditt parti gjøre for å sørge at all trafikkvekst i Oslo skal tas med kollektiv, sykkel og gange?
24. Hva mener ditt parti om for eksempel utbyggingen av E18 inn mot Oslo, som vil øke biltrafikken inn til byen?
25. Hva vil ditt parti gjøre for å sikre at Oslo når sitt klimamål på 95 % utslippskutt innen 2030?

STEDSIDENTITET

«For at livet skal finne sted, må stedet forstås – og respekteres. I dag er dette glemt; resultatet er stedstap og omverdenskrise.» (Christian Norberg-Schulz, 1992)

26. Vil ditt parti initiere et overordnet planarbeid for å sikre en helhetlig plan for bevaring og videre utvikling av kommunens landskapsmessige og naturgitte særpreg?
27. Vil ditt parti initiere en egen prosedyre for å vurdere virkningene av utbyggingstiltak for landskap og stedsidentitet?

LOKAL AREALFORVALTNING

Park og grøntstruktur i Nydalen

28. Er ditt parti for eller imot planene om en ny stor park i Nydalen, for eksempel finansiert gjennom "rekkefølgekrav", dvs at kommunen legger ut for arealet, men henter inn kostnaden over et bestemt antall år fra senere utbygginger i området?

Geitmyra

Geitmyra kommunale skolehager er Norges eldste og best bevarte skolehageområde, og en unik grønn lunge i Oslo. Til tross for at skolehagen er et regulert friområde har den private stiftelsen Geitmyra matkultursenter for barn fått tillatelse til å hogge ned epletrær og bygge ned matjord i et hjørne av den 114 år gamle skolehagen, noe som har skapt mye konflikt lokalt. Det planlagte undervisnings-

bygget kan heller ikke forsvares i et klima- og miljøperspektiv. Naturvernforbundet Oslo Nord har tidligere argumentert i Aftenposten for at det må være mulig å finne en alternativ plassering for Matkultursenterets undervisningsbygg. Kanskje kan det plasseres et sted der det kan etableres et nytt dyrkingsfelt i tilknytning til bygget? Da vil det bli en vinn-vinn-situasjon for alle, og bygget kan bidra til en positiv grønn byutvikling.

29. Vil ditt parti bidra til en slik løsning?

Parsellhager

30. I Oslo er det lange ventelister for å få parsellhage. Hva gjør ditt parti for å få etablert flere parsellhager i byen?

31. På Veterinærtomta på Lindern har det fra gammelt av vært en liten parsellhage. Nå som kommunen har kjøpt det meste av området, er ditt parti for eller imot planene om park og større parsellhage på Veterinærtomta?

Forsterket vern av Mærradalen og framtidig vern av Husebyjordet/Blomsterjordet

Mærradalen er beskrevet som et av de mest artsrike elvedalene i Norge og i Oslo. Her finnes bl.a. mange rødlistede arter.

Naturvernforbundet i Oslo Vest er sterkt bekymret for at elvedalen og kantsonene er truet gjennom inngrep som foregår og har foregått tett inn på dalen. Inngrep som kan svekke det biologiske mangfoldet og gjøre det vanskeligere å opprettholde artsrikdommen. Vi mener at Mærradalen ikke, per dags dato, er godt nok vernet for å kunne motstå effektene av slike inngrep.

32. Vil ditt parti gå inn for et forsterket vern av Mærradalen (som naturreservat) og sørge for framtidig vern av Husebyjordet (som landskapsvernområde)?

Forhindre videre utbygging i Sørkedalen og arbeide for forsterket vern (introduksjonen er forkortet)

I kommuneplanen for Oslo mot 2030 (juridisk arealdel) åpnes det for spredt boligbebyggelse i tre områder i Sørkedalen. Det er totalt snakk om fem boliggrupper med totalt inntil 28 boliger (tun å tre til seks boliger). En av disse er Brennatunet som nå er ferdigstilt og består av 10 nye eneboliger.

Naturvernforbundet i Oslo Vest er redde for at man kan få nye utbygginger framover i Sørkedalen. Vi ønsker at kommunen og de politiske partiene i Oslo

skal fatte beslutninger som sikrer at markalovens bestemmelser overholdes og ikke utvannes og at man ikke får flere utbygginger i Sørkedalen innenfor markagrensen.

33. Vil ditt parti gå inn for å forhindre videre utbygging i Sørkedalen og arbeide for forsterket vern av dalen?

Realisering av Fjordbyparken på Filipstad (introduksjonen er forkortet)

Naturvernforbundet i Oslo Vest har i samarbeid med Oslo Byes Vel, Ruseløkka/ Skillebekk beboerforening og Skarpsno, Gimle og Frogner Vel i mange år arbeidet for å fremme en attraktiv og miljøvennlig utvikling av Filipstad med muligheter for å grave ned/dekke over E-18 langs Frognerstranda.

I løpet av nærmeste framtid vil bystyret trolig avgjøre hvor utenriksfergene skal lokaliseres. I utredningen og høringsuttalelsene har det kommet fram gode argumenter for at Color Line ikke lenger skal ha terminal på Hjortnes. Dette åpner for nye muligheter for utvikling av Filipstad med mer grøntarealer og restaurering av natur.

34. Vil ditt parti arbeide for å realisere Fjordbyparken på Filipstad? Inkludert flytting av skipsanløp fra Hjortnes, grønt lokk over E18 som vil forbinde parken Tinkern med Filipstad samt økt grønt arealer på Filipstad og langs Frognerstranda.

Nedbygging av natur er hovedårsaken til naturkrisen og medfører store klimautslipp. Kommunene er gitt et overordnet ansvar for å bestemme hva arealene skal kunne brukes til. Derfor er kommunevalget – og avgjørelsene rundt arealforvaltningen i kommunene – svært viktig for om vi skal klare å ta vår del av ansvaret for å løse de globale utfordringene. Bildet viser nye hyttefelt i det som tidligere var skog ved Mylla, nord i Nordmarka, godkjent av de folkevalgte i Lunner og Jevnaker kommuner. Foto: Nikolai Norman.

Svar fra partiene i Oslo

Arbeiderpartiet

1. Oslo Arbeiderparti ønsker å lage en handlingsplan for å stanse tap av biologisk mangfold og innføre et arealbudsjet for at Oslo kan bli en naturpositiv kommune innen 2030. I tillegg er vi opptatt av å ta vare på og verne om de gode grønne verdiene vi har i Oslo når vi utvikler byen gjennom arealplanleggingen. Videre vil Oslo Arbeiderparti gjenåpne flere elve- og bekkeløp, og etablere flere turtraseer og naturstier langs elver og turområder i byen.
2. Oslo Arbeiderparti mener at vi har god oversikt, men ønsker å styrke kunnskapen blant annet ved å lage en handlingsplan for å stanse tap av biologisk mangfold og innføre et arealbudsjet for at Oslo kan bli en naturpositiv kommune innen 2030
3. Oslo Arbeiderparti arbeider for en handlingsplan for å stanse tap av biologisk mangfold og å innføre et arealbudsjet for at Oslo kan bli en naturpositiv kommune innen 2030
4. Ikke vurdert/tatt stilling
5. Prinsipielt er Oslo Arbeiderparti ikke imot utbygging av solceller eller vindkraft. Det er viktig å satse på fornybar energi, men det burde gjøres på en skånsom måte som gir verdier tilbake til innbyggerne.
6. Oslo Arbeiderparti er opptatt av at vi skal nå målene om å bli en naturpositiv kommune. Dette skal vi gjøre ved å lage og følge opp en handlingsplan for å stanse tap av biologisk mangfold og innføre et arealbudsjet for at Oslo kan bli en naturpositiv kommune innen 2030.
7. Oslo Arbeiderparti vil utvide og styrke vernet av Østensjøområdet miljøpark, styrke vernet av Akerselva miljøpark, utrede opprettelse av Ljanselva miljøpark, lage en handlingsplan for realisering av Alnaelva miljøpark og arbeide for at naturen langs Lysakerelva vernes. I alle disse områder må innsatsen for biologisk mangfold forsterkes. Vi ønsker å arbeide for at det etableres et våtmarksenter for Østensjøvannet og nasjonalparksenter for Østmarka. I tillegg mener vi at man ha en særskilt innsats for Oslofjorden.
8. Oslo Arbeiderparti vil følge opp Byøkologisk program, og de tiltakene som beskrives der.
9. Ikke vurdert/tatt stilling.
10. Oslo Arbeiderparti har lenge hatt et sterkt engasjement for Oslofjorden. Vi må blant annet arbeide mer intensivt med å hindre plastforrensning av Oslofjorden og bidra til rydding av plast i og langs fjorden. Gjennom for eksempel å jobbe fram løsninger for å stoppe utslipp av mikroplast fra kloakkrensningene. Oslo Arbeiderparti vil også støtte prosjekter som bidrar til å rense fjorden og øke det biologiske mangfoldet, som for eksempel tare- og tunikatfabrikker og oppbygging av kunstige habitat for ulike arter.
11. Oslo Arbeiderparti ønsker at vi skal styrke kunnskapsgrunnlaget i kommunen for å sikre viktige naturverdier på tvers av ulike sektorer. En viktig bidragsyter her er arealpolitikken kommunen fører, der de grønne kvalitetene i byen er viktige å ta vare på.
12. Oslo Arbeiderparti er opptatt av at vi skal ha grønne lunger i byen, og at marka skal være åpen og tilgjengelig for alle. Blant annet ønsker vi at Østmarka skal bli en nasjonalpark, med alle de rettighetene og strenge kravene det innebærer. Vi er opptatt av å sikre at vi ikke bygger ned viktige naturverdier.
13. Besvart i spørsmål over.
14. Besvart i spørsmål over.
15. Ikke vurdert/tatt stilling.
16. Ikke vurdert/tatt stilling.
17. Ikke vurdert/tatt stilling.
18. Oslo Arbeiderparti er glade for at det er blitt utarbeidet en plan for varig sikring av naturverdiene i Oslos elvedaler, og vil arbeide for å følge opp denne planen. Blant annet gjennom å åpne opp flere elve- og bekkeløp rundt omkring i byen.
19. Ikke vurdert/tatt stilling.
20. Oslo Arbeiderparti er svært opptatt av at allemannsretten, slik at man kan gå og ferdes i for eksempel strandsonen. Vi er glade for at arbeidet med å finne ulovligheter rundt utbygginger i strandsonen er blitt intensivert slik at allmennhetens tilgang til fjorden sikres på best mulig måte.
21. Ikke vurdert/tatt stilling.
22. Ikke vurdert/tatt stilling.
23. Oslo Arbeiderparti er opptatt av at mest mulig av den veksten vi har i Oslo skal tas gjennom kollektiv, gange og sykkel. I dette arbeidet er det mange enkeltprosjekter og grep som vi har gjennomført og ønsker å fortsette med. Blant annet har vi prioritert vedlikehold og oppgradering av trikke- og T-banenettet. Gjennom å utvikle kollektivknutepunktene i byen bidrar man til å få flere folk over på kollektivtransport.

Fremover ønsker Oslo Arbeiderparti å rette innsatsen sin mot å fullføre Fornebubanen, bygge ny Majorstuen stasjon, nytt signal og sikringsanlegg. Alle disse tiltakene vil bidra til å øke antallet avganger med trikk, buss og T-bane i Oslo, som også er et mål i seg selv. I tillegg vil Oslo Arbeiderparti bygge ut trikkenettet der det er lønnsomt og effektivt.

I tillegg ønsker Oslo Arbeiderparti å regulere trafikken så buss og trikk kommer raskere fram. Dette er også viktig når det kommer til sykkel der vi blant annet vil oppgradere bolig-gater med benker, beplantning og lekearealer og redusert hastighet for biler. Her er det også aktuelt å bruke kamerakontroll til å redusere farten på biltrafikken og styre trafikken unna veiene hvor de ikke er ønsket. Vi ønsker å bidra til at bildeling blir et godt alternativ for mange flere i byen, og innføre en nullutslippsone for næringstrafikk innenfor Ring 1.

Videre vil Oslo Arbeiderparti fullføre utbyggingen av et sammenhengende sykkelveinett og oppgradere sykkelveinettet så sykklister i størst mulig grad er skilt fra biltrafikk og gående. Vi ønsker også å fortsatt regulere el-spar-kesyklene, og henvise dem til sykkelveiene slik at vi sikrer god fremkommelighet for gående og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Et viktig enkelttiltak Oslo Arbeiderparti lover å gjennomføre i neste periode er å oppgradere Trondheimsveien gjennom Groruddalen til en moderne bygate med mindre trafikk, støy og forurensning. Dette er noe som vil bedre bomiljøet til mange tusen innbyggere som i dag er plaget av påkjennningene fra Trondheimsveien.

24. Oslo Arbeiderparti har i alle år vært kritisk til utbyggingen av E18. Vi vil heller bruke pengene på styrking av kollektivtrafikken, og mange av de tiltakene nevnt i svaret over.
25. Oslo Arbeiderparti har en rekke tiltak vi mener må gjennomføres så kommunen kan nå sitt mål om 95% utslippskutt innen 2030. Her er noen av dem:
- a.) sørge for at vi binder opp mest mulig klimagasser, gjennom naturlig skogvekst, bevaring av urskogsområder, restaurering av myrer og et rikt plante- og dyreliv.
  - b.) sikre gjennomføringen av karbonfangst- og lagring på Klemetsrud
  - c.) bygge ut mer fjern- og nærvarme, samt legge til rette for solceller både i privatmarkedet og på alle større kommunale bygg
  - d.) legge til rette for at store bygg kan varmes og kjøles med fellesløsninger som bruker fjernvarmenettet

- e.) legge en plan for lavere strømforbruk i alle kommunale bygg
- f.) bygge ut landstrøm til alle typer skip som legger til i Oslo havn og sikre godstrafikk på jernbane fra Sydhavna
- g.) sette et krav om at en andel av materialene i kommunale bygge- og rehabiliteringsprosjekter skal være lavutslipp eller gjenbrakte materialer
- h.) stimulere til infrastruktur og økt bruk av gjenbruk av byggematerialer i byggenæringen
- i.) bruke klima- og miljøfondet til ENØK-tiltak, med lave egenandeler, til private hjem
- j.) støtte sirkulærøkonomiske næringstiltak og lokale initiativ for gjenbruk, ombruk og reparasjon
- k.) Satse på gange, sykkel og kollektiv med referanse til svarene på spørsmål 23.

26. -34. Red. anm.: Se svar på www.noa.no!

Fremskrittspartiet

1. FrP er opptatt av å ta vare på naturen i Oslo, og mener utviklingen av byen vår i stor grad foregår uten store tap av naturområder.
2. FrP har tillit til at Oslo kommune har oversikt over naturverdiene innenfor kommunegrensene.
3. FrP har tillit til at Oslo kommunes medarbeidere har tilstrekkelig kunnskap om arealforvaltning.
4. -
5. FrP sier nei til vindmøller på land, med mindre lokalbefolkningen, gjennom en folkeavstemning, sier ja. Vi ønsker heller å satse på kjerne-kraft, primært små, modulære reaktorer (SMR) som opptar lite areal og genererer mye energi.
6. FrP ønsker å bidra til naturrestaurering hvor det er naturlig gjennom kompetansen internt i kommunen, og gjennom samarbeid med statlige aktører og andre.
7. -
8. Red. anm: Se svar på www.noa.no!
9. Dette er i liten grad relevant for Oslo kommune.
10. Oslofjorden er syk, og kraftfulle virkemidler må til for å stanse utviklingen. FrP ønsker blant annet en storstilt satsing på nitrogenrensing, og mener staten må ta en større del av denne regningen da mange kommuner har ikke øko-nomisk handlingsrom til å kunne gjøre de nød-vendige investeringene.
11. FrP har tillit til statlige og kommunale medarbeideres kompetanse på dette området.
12. FrP er opptatt av å ta godt vare på skogene som omkranser byen vår, men støtter ikke verne-forslag.

13. –
14. –
15. Nei.
16. FrP er stolte av norsk skogbruk, og mener næringen har potensiale for ytterligere verdiskaping. Norsk Skogeierforbund har tidligere gitt skryt til FrPs tydelige prioriteringer av norsk skog ved forhandlinger om statsbudsjett, som blant annet har resultert i ekstraordinære tilskudd til skogplanting.
17. FrP er generelt opptatt av å jobbe for mindre byråkrati, men mener samtidig det er positivt med et bredt kunnskapsgrunnlag ved fremtidig forvaltning av Marka.
18. Nei.
19. FrP er bekymret for tilstanden til Oslofjorden, og mener det bør gjøres en grundig analyse, samt en vurdering av hvordan stat og kommune kan samarbeide om finansiering av nødvendige tiltak. FrP er blant annet opptatt av økt nitrogenrensing rundt Oslofjorden, og mener staten må ta en større del av denne regningen, da kommunene i liten grad har økonomiske muskler til å kunne håndtere disse investeringene på egen hånd.
20. Nei.
21. Nei.
22. Vi ønsker ikke et utstrakt fiskeforbud i Oslofjorden, men har lansert en rekke andre tiltak for å øke blant annet torskebestanden, som for eksempel økt utplantning av ålegress.
23. FrP er opptatt av å gi folk valgfrihet i hverdagen, og vil derfor legge til rette for bilbruk, kollektivtransport, sykkel og gange. Et konkret tiltak vi jobber for er etablering av lokale innfartsparkeringer, som åpner for bruk av bilen mellom hjem, barnehage/skole og t-banestasjon, og deretter kollektivtransport til og fra jobb.
24. Vi er positive til nye veiprosjekter, men sier nei til ny E18 fordi prosjektet ikke gir større kapasitet for vanlige bilister.
25. I motsetning til de fleste andre partier sier vi nei til både urealistiske klimamål og symbolske klimatiltak, og vil heller prioritere tiltak som gir reelle utslippskutt uten å påføre innbyggerne økte levekostnader eller begrensninger i hverdagen. Dette betyr blant annet at vi ønsker en videre utbygging av t-banen og et bedre busstilbud for å gi folk et positivt insentiv for å reise kollektivt, uten å begrense tilgangen til bilen. Vi er også opptatt av å bygge ut mer vannkraft, samt etablere modulære kjernekraftverk for økt produksjon av ren energi.
26. –34 Red. anm.: Se svar på www.noa.no

Høyre

1. Klima- og miljøpolitikken er vår tids viktigste politiske sak. Oslo Høyre mener vi har et forvalteransvar som forplikter oss til å ta vare på natur og miljø, slik at vi kan overlate byen til de neste generasjonene i bedre stand enn den er i dag. Noe av det viktigste vi gjør i Oslo fremover, er å redde Oslofjorden. Oslo kommune kan ikke gjøre dette alene, men Oslo Høyre vil være en pådriver for reduserte utslipp fra avløp, overvann, jordbruk og skipsfart. Vi vil kartlegge og restaurere marin natur, etablere flere verneområder for sårbare arter og arbeide for strengere regulering av trålfiske. Det er viktig å fortsette arbeidet med å fjerne miljøgifter fra grunnen i gamle industritomter. Oslo Høyre vil også redusere utslippene ved å tilrettelegge for at det bygges anlegg hvor fritidsbåter i Oslofjorden kan tømme sanitæranlegg, og stimulere til elektrifisering av fritidsbåter, for eksempel ved å legge til rette for ladestasjoner i småbåthavnene
2. Nei. Vi har god kunnskap om naturverdiene i Oslo, men mener kartlegging av biologisk mangfold og økosystemer likevel er viktig å vektlegge når det gjelder utvikling og bevaring av naturområder.
3. Vi ønsker å samarbeide bedre med fag- og forskningsmiljøer og investere i forskning og kartlegging for bærekraftig arealbruk.
4. Ja.
5. Nei, vi er ikke prinsipielt imot vindindustri eller solcelleparker.
6. Oslo kommune må jobbe med restaurering av egen natur, blant annet Oslofjorden, og verktøy som økologisk kompensasjon i saker hvor det er uunngåelig å bygge ned natur hvor naturrestaurering er også viktig. Som alt annet vil kravene ses på i sammenheng med andre lovpålagte oppgaver
7. Vi ønsker en redningsplan for Oslofjorden for å restaurere livet i fjorden. Dette vil blant annet innebære å redusere utslippene til Oslofjorden ved å øke rensningen av nitrogen og fosfor fra Oslos egne anlegg og jobbe for at det stilles krav til rensing også i Ytre Oslofjord. Videre vil vi styrke innsatsen mot plastforurensing, arbeide for fjerning av plastavfall og annet anfall ved og i sjøen, etablere flere mottakssteder for avfallshåndtering i Oslo Havn og vurdere å innføre belønningsordninger som kan redusere utslipp av mikroplast fra husholdningene
8. Red. anm: Se svar på www.noa.no
9. Ikke tatt stilling til.
10. Ja.

11. Sikre at miljøregistrering har tilstrekkelig kvalitet og forvalte skogen på en balanse mellom samfunnets forventninger om nasjonal og lokal verdiskapning, miljøhensyn, skogeierens frihet under ansvar, og allmennhetens tilgang på naturområder. Vi vil beskytte marka. Vi støtter forslaget om nasjonalpark i Østmarka. Kartlegging av arts mangfold i Oslo er viktig å fortsette med.
  12. Vi støtter klimamålene Norge har forpliktet seg til internasjonalt.
  13. –
  14. Nei, ikke med dagens kunnskapsnivå.
  15. Kommunen har ansvaret for å drifte skogen, og Høyre mener det er en god modell for dette i dag.
  16. Vi forholder oss til vedtak, offentlig oppfølging og norsk PEFC.
  17. Vi støtter at kommunens fagmiljø gir sin vurdering til slike søknader.
  18. Ja.
  19. Ja.
  20. Ja.
  21. Ja.
  22. Ja. Oslo Høyre foreslo i bystyret at Oslo skulle delta i kysttorskinitiativet, dette ble det flertall for.
  23. Vi vil satse på kollektivtrafikken, særlig t-banen. Vi ønsker en sykkelsatsning som gjør at flere velger å sykle. Vi er tilhengere av en bomring rundt Oslo som har en trafikkbegrensende effekt.
  24. Vi er positive til prosjektet fordi det vil føre til at områder som i dag har store støyp problemer slipper dette fordi trafikken legges under bakken. Det stemmer ikke at utbyggingen vil øke biltrafikken inn til byen.
  25. Oslo ligger dessverre langt etter i å nå klimamålene. Dagens byråd har satt ambisjoner som ikke er fulgt opp med tilstrekkelige tiltak. Høyre vil satse på kollektivtrafikk og sykkel for å få flere til å velge miljøvennlig transport, redusere utslipp fra tungtrafikken, forsterke arbeidet med Oslo havn som nullutslippshavn, ENØK-tiltak og satsning på solceller på tak, fase ut alle fossile brenslere til oppvarming, arbeide for utslippsfri bygg- og anleggsplasser, redusere utslippet fra avfallshåndteringen blant annet gjennom fortsatt satsning på karbonfangst på Klemetsrud, redusere matsvinn fra kommunens egne virksomheter blant annet ved å følge de nye ernæringsrådene.
  26. –34 Red. anm.: Se svar på www.noa.no
1. Naturen er viktig for trivsel og livskvalitet, og KrF vil videreutvikle Oslo som en helsefremmende by med rike muligheter til aktivitet og naturopplevelser. Skogene, elvene og fjorden gir Oslo et blågrønt preg, til glede for både innbyggere og turister. Osloområdet har trolig landets største mangfold av naturtyper og arter, og samtidig finnes landets største befolkningsskonsentrasjon her. 1,6 millioner mennesker bor i de 32 kommunene som grenser til Oslofjorden. Noen hovedtiltak:
    - Vi vil kreve strengere og tydeligere nasjonale føringer som hjelper kommunen til å forvalte naturen i tråd med overordnede mål.
    - Vi vil begrense dispensasjonspraksis på flere områder, bl.a. i strandsonen.
    - Vi vil styrke «vern gjennom bruk», det vil si å legge til rette for aktivt friluftsliv og naturbruk der aktivitet ikke utgjør en stor belastning på naturtyper og områder.
    - Vi vil gjøre Oslo-borgerne stolte over våre flotte naturområder.
    - Vi vil kartlegge naturtyper på en bedre måte enn i dag og sikre større uavhengighet for de som kartlegger og verdsetter naturområder på oppdrag for utbyggere.
    - Vi vil styrke kommunens egenkompetanse og fagmiljøer innenfor natur og miljø.
    - Vi vil styrke samarbeid med frivillige organisasjoner i klima-, natur- og miljøsaker.
    - Vi vil se på hvordan utnyttelsesgrad på enkelte områder kan bedres, i stedet for å bygge ned ny og uberørt grunn.
    - Vi vil holde fast på vern av markagrensa. Dessuten vil Oslo KrF ta et initiativ overfor statsforvalteren til å starte verneprosess for egne arealer langs vassdrag/deler av vassdrag med store naturverdier, f.eks. Ljanselva, Mærradalen og deler av Alnaelva. I tillegg ønsker vi nasjonalpark i Østmarka.
  2. Dessverre så har vi ikke det. Kartlegging og verdifastsetting av naturområder er generelt en mangelvare i Norge, og i mange tilfeller blir kartlegging finansiert av utbyggere med interesse av å finne minst mulig.
  3. Det må målsettes og måles. Ingen ting skjer uten at vi setter mål og følger opp. Videre må kommunens natur- og miljøforvaltning styrkes. Plan- og bygningsetaten er også en sentral aktør i kommunens arealforvaltning. Men disse kan heller ikke gjøre en god jobb uten politiske føringer og en aktiv befolkning som viser interesse for våre arealer. Vi må derfor lære og oppmuntre

- befolkningen til å se verdiene av naturarealer, både det som finnes i og rundt boligområder, men også våre store arealer i skogene, ved og på fjorden. Kommunedelplaner for naturmangfold vil også bidra til å øke kunnskapen.
4. Ja, både alene og sammen med andre kommuner der dette er nødvendig. Vi ønsker eksempelvis å verne kommunens del av Lillomarka som landskapsvernområde. Samarbeidet må ikke begrenses til landskapsøkologi og restaurering, men også til å omfatte samarbeid om andre arealer som vi deler med våre nabokommuner. Fjordforvaltningen er et godt eksempel på at vi kommer ingen vei uten samarbeid.
  5. Det kan hende det kan finnes enkelttiltak og unntak hvor selv naturbruk ut ifra et nasjonalt og internasjonalt perspektiv kan forsvares. Men så lenge det finnes et stort potensial i energieffektivisering og energisparing, virker det meningsløst å ødelegge mer natur i klimaets navn. Dessuten er det mange tiltak som ikke krever mer naturareal, men kan gjennomføres på allerede bebygde arealer. Vi ønsker at det skal bli lettere å få tilskudd til energieffektive tiltak der folk bor, styrke ENOVA og gjøre det lettere å anlegge solceller på taket selv. Vi må være årvåke for grønnvasking av naturinngrep i klimaets navn.
  6. Dette er en svært spennende utfordring. Men det krever også noen avklaringer. Skal for eksempel naturområder omgjort til matproduksjonsarealer tilbakeføres til sin opprinnelige tilstand? Det kommer neppe til å skje. Det første som må skje, er at det a) utarbeides en kartlegging av potensialet for naturrestaurering, b) kostnadsestimere ulike tiltak, c) sette lokale mål og d) lage en realistisk plan for gjennomføring.
  7. Oslofjorden er et åpenbart forsømt areal som alt for lenge har gått under den politiske radaren. Renseanlegg har vært viktig, men det står igjen masse arbeid fortsatt. Elvedalene er naturskatter som av flere årsaker må få et sterkere vern. Store deler av skogsområdene rundt hovedstaden er ensartet «industriiskog» hvor mye av naturmangfoldet er borte.
  8. Red. anm: Se svar på www.noa.no!
  9. Det har vi ikke tatt stilling til. Men rent generelt vil vi understreke at vern av matproduksjonsarealer står svært sterkt i KrF.
  10. Ja! I vårt program skriver vi at vi vil bedre miljøtilstanden og tilgjengeligheten i Oslofjorden og sørge for at viktige naturforekomster i sjøen blir tatt med i kommunal arealplanlegging. Dessuten ønsker vi å kartlegge og iverksette forebyggende tiltak for å redusere tilførslene av marin forsøpling og mikroplast.
  11. Se svar i spørsmål 3.
  12. Svaret er ja. Men svaret er ikke bare enkelt. Ved utgangen av 2021 var 17,6% av Norges landareal vernet. En økning på 12,4% er ikke urealistisk, men kan være det for noen kommuner eller bydeler. Og i noen kommuner kan måltallet eller overgå. Det er også viktig å se på kvaliteten på verneområdene.
  13. –
  14. Ja, det ville vi. Men det er ikke sikkert det ville vært den første kampsaken. Det er flere lavt hengende frukter for natur, miljø og klima som kan tas enda raskere. Suksess vil også være avhengig av nasjonale føringer og initiativ.
  15. Vi er ikke fremmed for å drøfte tanken dersom andre partier vil være med på dette. Men generelt med tanke på natur, miljø og klima er det sannsynligvis raskere vei til mål ved å arbeide politisk med «Forskrift om skogsdrift, Oslo mv.» under skogloven, som regulerer skogsdriften.
  16. For det første vil vi understreke at det finnes mange naturbevisste medarbeidere i skogbruket som gjør en stor jobb med å forvalte naturen og dens ressurser på en god måte. Alternativet til bruk av skogens ressurser til for eksempel bygningsmaterialer er ofte langt mer forurensende og klimafiendtlig. Plukkhogst i større skala vil kunne fordyre alle ledd i forsyningskjeden. Vi er i fornybarsamfunnet også avhengig av høsting av naturens skogressurser. Svaret handler derfor ikke bare om hvordan vi styrker det biologiske mangfoldet i hogstfeltene, men også om styrking av skogvernet, og at den økonomiske kompensasjonen til de som avstår fra framtidig hogst kommer langt raskere enn de gjør i dag.
  17. Ja, men ikke så ineffektivt at det må gjennomføres i alle enkeltsaker. Mye av dette kan gjøres på forhånd slik at arbeidet blir mer forutsigbart, både for forvaltningen og skogindustrien.
  18. Ja.
  19. Ja. Dette haster.
  20. Ja. Se også innledende kommentarer.
  21. Ja, men de nærmeste årene er dette sannsynligvis altfor lite. På tross av mange tiltak er det fortsatt et stykke vei før vi kan friskmelde Oslofjorden.
  22. Ja. Fjorden lider av sammensatte miljøutfordringer som rammer langt mer enn torskebestanden.
  23. «Look to Stavanger». Byen går foran med å styrke og subsidiere kollektivtransporten. Vi tror mer på attraktive løsninger for folk flest,

- enn å bruke pisk. Enda sterkere satsing på gang- og sykkelfelt er også åpenbare svar på utfordringene. Det er heller ikke bare veksten som skal over på kollektivtransport. Også mye av den eksisterende trafikken kan overføres til kollektive løsninger.
24. Et svært kostbart tiltak med begrensede samfunnsøkonomiske gevinster. Men det løpet er dessverre allerede kjørt.
25. For Oslo sin del vil mye stå og falle på om CO₂-fangstanlegget på Klemetsrud faktisk blir realisert. Her er nye kostnadstall en stor utfordring. For øvrig er det ikke ett svar på dette, og vi vil også være avhengig av teknologi som fortsatt er under utvikling. De største utslippskildene i 2020 var veitrafikk (52 %), avfallsforbrenning og energiforsyning (25 %, i hovedsak forbrenning av fossilt avfall) og annen mobil forbrenning (12 %). Vi må ta tak i sektorene som forurenser mest, og finne løsninger i samarbeid med nasjonale myndigheter.
26. –34. Red. anm.: Se svar på www.noa.no

Miljøpartiet De Grønne

1.
  - Vi vil jobbe for å etablere nasjonalpark i Østmarka og Nordmarka, og over tid jobbe for at minst 50% av Marka, inkludert utenfor Oslos grenser, får status som nasjonalpark slik at vi kan sikre naturområdene for framtidige generasjoner. Det vil gjøre skogen til et enda mer attraktivt område for friluftsliv, vinter som sommer, samtidig som vi beskytter sårbar natur.
  - Som et første steg i arbeidet for å få til en nasjonalpark i Nordmarka, vil vi sikre vern av viktige korridorer for biologisk mangfold i kommuneplanens arealdel.
  - Vi vil også å verne Oslo kommunes del av Liljomarka som landskapsvernområde, med en forvaltningsplan for sikring og restaurering av naturnære gammelskoger og krav til et selektivt fleraldersskogbruk.
  - Jobbe for økt offentlig eierskap av Osloomarka, og videreføre forbudet mot småviltjakt.
  - Vi vil verne ynglende ulv i Marka.
  - Vi ønsker oss en «markalov» for hele Oslofjorden.
2. Nei, det er stadig en utfordring at vi har utdattert eller mangelfull informasjon om naturverdier. Uten tilstrekkelig kunnskap, risikerer vi at viktige naturverdier forringes. Derfor vil vi gjennomføre årlige kartlegginger av biologisk mangfold for å sikre at vi har et oppdatert kunnskapsgrunnlag om naturverdiene i Oslo.
3. Vi vil utarbeide tiltaksplaner for ivaretagelse, gjenoppbygging og reintroduksjon av truede arter som grunnlag for plansaker, fremtidige vernesaker og restaureringsprosjekter.
4. Ja.
5. Ja, i Oslo er det ikke aktuelt med energiutbygging i natur. Det store potensialet er solceller på hustak.
6.
  - Industriell skogdrift kan være en stor trussel mot det biologiske mangfoldet. Derfor stiller Oslo strenge krav om at skogbruket skal ta hensyn til biologisk mangfold og friluftsliv. Men det er ikke nok å bare ta vare på naturen vi har. Derfor vil vi bevare og styrke Osloomarka som et pionerområde for fornyelse til villere natur.
  - Vi vil også øke innsatsen betydelig for restaurering av myrer i kommunens skoger.
  - Vi vil etablere et senter for skogvern og bærekraftig naturbruk som tar i mot skoler, forskere, naturforvaltere og skognæring fra inn- og utland. Her kan en komme for å lære, og videreutvikle metoder for bærekraftig naturressursforvaltning, rewilding og naturrestaurering av blant annet myr- og skoglandskap.
  - Vi vil styrke innsatsen betydelig for å redusere forurensning i fjorden, og gjøre hele fjorden til et pionerområde for restaurering av natur.
  - I tillegg vil vi gjennomføre andre effektive tiltak på land og i havet, som bidrar til forbedring av fjordens økosystem, som å restaurere naturen under vann; denne danner livsgrunnlaget for artene i Oslofjorden.
  - Vi vil gjenåpne flere elve- og bekkeløp. Aktuelle områder kan være Frognerelvas nedre del som renner ut i Frognerkilen, Hovinbekken over Økern og Alnaelva fra Kværnerbyen til Middelalderparken.
  - Vi vil også lage en plan for restaurering av eksisterende vassdrag i byggesonen og Marka.
7. Se over.
8. Red. anm.: Se svar på www.noa.no
9. Ja.
10. Ja. Oslo har allerede investert mye i kloakkrensing på Bekkelaget, som overoppfyller de nasjonale kravene. I tillegg blir det svært viktig å jobbe med overvannshåndtering for å unngå at forurenset vann i store mengder går ut i fjorden med store nedbørsmengder.
11. Vi vil gjennomføre årlige kartlegginger av biologisk mangfold for å sikre at vi har et oppdatert kunnskapsgrunnlag om naturverdiene i Oslo.
12. Ja. Vi vil jobbe for å etablere nasjonalpark i Østmarka og Nordmarka, og over tid jobbe for at minst 50% av Marka, inkludert utenfor Oslos

grenser, får status som nasjonalpark slik at vi kan sikre naturområdene for framtidige generasjoner.

13. Se over.

14. Ja.

15. Ja.

16. Vi vil bevare og styrke Osloområdet som et pionerområde for fornyelse til villere natur. Dette gjør vi blant annet ved å sikre at skogsdriften og forvaltningen av Marka bidrar til å få tilbake variert, artsrik og fleraldret skog. Vi vil utrede om det er hensiktsmessig å prøve ut naturvern-brenning i enkelte deler av Osloområdet for å øke biologisk mangfold og fremme naturlig vekst

17. Ja.

18. Ja, se også svar over.

19. Ja.

20. Ja.

21. Ja.

22. Ja.

23. Red. anm.: MDG har gitt et svært utfyllende svar, med 23 konkrete tiltak – se fullstendige svar på www.noa.no

24. Vi har kjempet mot E18 vestkorridoren siden 2015, og nektet å gå med på en enighet om motorveien i Oslopakke 3. I Viken har MDG også brutt samarbeidet på grunn av E18 vestkorridoren. Prosjektet har kun blitt videreført på grunn av statlig overstyring via Stortinget.

25. • MDG har sikret at Oslo som første by i verden har fått et klimabudsjett som plasserer et sektoransvar på alle byråder for å følge opp klimamålene. Dette blir kopiert i byer over hele verden, og er også inspirasjonen for regjeringens nye klimabudsjett. Klimabudsjettet beskriver alle tiltakene som må til for å nå målene. 90 prosent av utslippene kommer fra tre sektorer: transport, avfallshåndtering og bygg og anlegg. Det er her vi må sette inn støtet for å komme i mål med å kutte alle utslipp innen 2030.

• Oslo MDG skal fortsette arbeidet med grønn mobilitet, grønne møteplasser og for å kutte utslipp av klimagasser. Slik bidrar vi som hovedstad for til å nå de nasjonale målene om utslippskutt, og for at verden holder seg under 1,5-graders gjennomsnittlig global temperaturstigning. Som nær nullutslippsby i 2030 skal Oslo starte jobben med å fjerne CO₂ fra atmosfæren og havet. Ved å fange og lagre CO₂-utslipp fra biogene kilder vil avfallsforbrenningsanlegget på Klemetsrud, skal vi fjerne 200 tusen tonn CO₂ fra atmosfæren hvert år. Samtidig skal kommunen legge til rette for utvikling av tang- og tarevekst i Oslofjorden, som vil fjerne CO₂ fra havet. Da vil Oslo kunne kon-

kurrere med København om å bli verdens første klimapositive by i 2035.

• Vi vil etablere en nullutslippsone innenfor Ring 2 innen 2025, og gradvis utvide til nye soner og områder slik at det ikke er tillatt med fossile kjøretøy i Oslo senest i 2030. Vi vil etablere en unntaksordning som skal sikre at nullutslippsonen ikke innskrenker funksjonshemmedes bevegelsesfrihet og muligheter for deltagelse.

• Innen 2030 skal alle kjøretøy være utslippsfrie. I kommunens egen virksomhet skal vi lede an og vise at det er mulig. Alle nye kjøretøy og maskiner i Oslo kommune skal være utslippsfrie. Dette vil bidra til en raskere omstilling av eksisterende maskiner og kjøretøy, ved å dekke merkostnadene knyttet til overgang til nullutslipp i kommunens maskiner, tyngre kjøretøy og skoleskys.

• Stadig flere bytter ut fossilbil med en elbil, men det er fortsatt mange fossilbiler i Oslo. Derfor er det fortsatt nødvendig å sørge for at det er enkelt og lønnsomt å velge elbil.

• Vi vil øke prisen for tunge fossile kjøretøy i bomringen og for parkering betraktelig. Samtidig vil vi tilby tunge kjøretøy på elektrisitet og biogass gratis parkering og gratis passering i bomringen. Vi vil tilby støtte til ladeinfrastruktur for tunge kjøretøy, samt stille krav om nullutslipp eller biogass til de som utfører oppdrag på vegne av kommunen.

• Vi vil fjerne cruiseskipene helt fra Oslo i 2025, og åpne området for Oslos innbyggere og etablere flere nye badeplasser der, samt langs Akershusstranda. Alle utenlandsferger skal gå på landstrøm. Vi vil utrede muligheten for å flytte havnene for utenlandsferger lengre ut i fjorden.

• De siste årene har kommunen støttet privatpersoner, borettslag og bedrifter med hundrevis av millioner til klimatiltak. De neste årene vil vi trappe opp satsingen ved å dele ut minst hundre millioner i året til tiltak som etablering av ladepunkter i borettslag og sameier, innkjøp av transportsykler og elsykler, solceller og energi-effektivisering.

• Oslo by bruker nesten 9 TWh strøm. Vi vil sette et mål om å halvere Oslos behov for å få tilført strøm innen 2035, ved å kutte energiforbruket, bygge fjernvarme og solenergi.

• Vi vil forby reklame for fossilbiler, fossile flyreiser og oljeselskaper på kommunens reklameflater.

• Vi vil dra nytte av kostnadsreduksjoner som oppnås på Klemetsrud-prosjektet og planlegge for CCS på Haraldrud, samtidig som langsiktig

politikk og reguleringer må øke resirkuleringsgrad av restavfall, slik at vi slipper å forbrenne. Vi vil benytte anlegget på Klemetsrud til formidling av klimavitenskap i form av rundvisninger eller en permanent utstilling, for blant annet skoleelever. Dette skal skje innenfor rammen av anleggets sikkerhet og i samarbeid med andre vitenskapsformidlere i byen.

26.-34. Red. anm.: Se svar på www.noa.no

Rødt

1. Rødt Oslo jobber for flere tiltak for naturen.
  - Markagrensa må bestå, og randsonen mellom bebyggelsen og Marka må bevares fri for idrettsanlegg eller boligutbygging.
  - Områder hvor rødlista dyre- eller plantearter holder til eller vokser må vernes.
  - Arbeidet med fjerning av fremmede arter må fortsette og intensiveres.
  - Ulven i Osloområdet må vernes.
  - Ved nyplanting må svartelistede trær og busker unngås. Stedegne arter skal prioriteres.
  - Kommunen skal sikre gode forhold for pollinerende insekter gjennom å sette ut humlekasser og dele ut gratis frø til planter som er særlig attraktive for pollinerende insekter.
  - Oslo kommune skal i dialog med Viken fylke/ Akershus fylke sikre varig vern av Østmarka samt etablering av en nasjonalpark.
2. Vi mener at naturvernorganisasjoner som Naturvernforbundet har bidratt godt til å gi mer kunnskap om naturverdiene og marka i kommunen. Vi mener likevel at Oslo kommune skal ta et større ansvar, og etterstrebe et bedre samarbeid om dette med sine nabokommuner
3. Rødt Oslo mener det er viktig å øke klima- og naturkompetansen i kommunen, og ha en helhetlig naturkartlegging. Kommunen bør drive samling, strukturering og kvalitetsheving av miljøinformasjon. I tillegg er det behov for målbarbare kriterier for arealpolitikk og ha verktøy for å vurdere klima- og naturpåvirkning.
4. Ja, i tett samarbeid med omkringliggende kommuner og fylker.
5. Ja!
6. Rødt Oslo mener det viktigste grepet Oslo kommune kan gjøre for å bidra til å nå naturavtalens mål er å bevare markagrensa. I tillegg mener vi at Oslo kommune i dialog med Viken fylke/ Akershus fylke må sikre varig vern av Østmarka samt etablering av en nasjonalpark. Nasjonalt vil Rødt bidra til at det vedtas en nasjonal plan for restaurering av natur i tråd

med internasjonale forpliktelser, både når det gjelder økosystemer, naturtyper og trekkveier, eksempelvis for villrein.

7. Helt overordnet ønsker Rødt å bevare og restaurere vassdrag, fjord, parker og friområder. Naturrestaurering er et viktig tiltak for å reparere og forbedre natur og økosystemer som har blitt ødelagt eller forstyrret av menneskelig aktivitet. Det sentrale målet med restaurering er å gjenskape et fungerende økosystem med naturlig tilhørende arter. Vi mener at ved å restaurere omkringliggende skog og dermed øke arealet på reservatene, og ved å skape robuste korridorer mellom områdene, vil det igjen kunne bli plass til et stort og variert artsmangfold. I Nordmarka finnes det fortsatt små lommer med truede arter, og med litt hjelp vil de kunne etablere seg lenger sør i Marka hvor de tidligere har forekommet. Vi kjenner til NOA sitt forslag til sammenhengende villmark. Vi mener at Oslo kommune skal bruke forslagene om hvordan dette kan gjøres i praksis.
8. Red. anm.: Se svar på www.noa.no!
9. Rødt Oslo mener jordvern må stå i første rekke ved vurdering av utbygging og bruksendringer.
10. Ja. Red. anm.: Se utfyllende svar på www.noa.no
11. Oslo kommune trenger mer kontroll med hvordan skogbruk i våre områder drives. Oslo kommune må også slutte å basere beslutninger utelukkende på naturens markedsverdi og på kortsiktig profitt. Vi ønsker at kommunen bygger et kunnskapsgrunnlag der ikke-markedsmessige verdiene nytta til naturens bidrag til mennesker, som klimaregulering og kulturell identitet.
12. Ja. Rødt vil verne 10 prosent av den produktive skogen innen 2025. Det skal ikke gis tilskudd til å ta ut biologisk gammel skog, og subsidieordningen til hogst i bratt terreng skal avvikles.
13. Se svar på spørsmål 12
14. Ja. Det ønsker vi å gjøre i lag med Naturvernforbundet og andre relevante organisasjoner og bevegelser.
15. Ja. Rødt mener skogbruket også må omfattes av markaloven. En betydelig del av all skog i Marka er omformet til industriskog på grunn av store og små flatehogster. Fortsatt har vi naturskog i Marka, og vi har store områder som karakteriserer som "eventyrskog". Når en stor andel av all skogsdrift i Marka bidrar til industriskog, må skogbruket omfattes av loven. En fjerdedel av Norges befolkning sokner til Marka, og de fortjener en lov som ikke bare beskytter Markas grenser, men som også beskytter Markas innhold. De små skogholtene og grønne områder er

viktige for rekreasjon og lek for menneskene i byen, og er helt nødvendig for de insektene og dyrene som bor her. Rødt har fått gjennom at man skal få oversikt over grøntområdene og de små skogholtene i byen og sikre at verdifulle grøntområder får et sterkt vern.

16. For å sikre naturmangfoldet i skog bedre ved en vesentlig økning av avvirkningen fra dagens nivå vil det være behov for en kombinasjon av tiltak. Vi krever full stans i hogsten i gamle naturskogter som et strakstiltak for å redde norsk skognatur. Skogbruket må underlegges offentlig naturforvaltning, med søknadsplikt for hogst og plikt til å gjøre etterprøvbare registreringer av skogens naturverdier. Mangelfull registrering av naturmangfold kombinert med flatehogst og planting av granplantasjer, har vist seg å være svært skadelig for norsk skognatur. Vi kjenner ikke godt til hvilken skade skogbruket har på skognaturen og miljøet for øvrig.
- Byrådet i Oslo har dessverre vært altfor defensive i denne saken. Rødt mener skogforvaltningen baseres på en balansert vurdering av samfunnsnyttene av skogens mange ulike økosystemtjenester, slik at man ikke ensidig vektlegger skogens verdi som tømmerressurs. Andre viktige økosystemtjenester i skogen er naturmangfold, erosjon- og flombeskyttelse, og arena for fiske, friluftsliv og naturopplevelse.
17. Ja! Rødt har fremma forslagene nedenfor i bystyret, men har dessverre ikke fått støtte verken fra de borgerlige eller de rødgrønne byrådspartiene.

Bystyret ber byrådet oversende følgende instruks til Regionkontor landbruk for Oslo, Lørenskog og Rælingen (RKL), jf. avtale om RKL, pkt. 2, som gjelder skogforvaltningen innenfor kommunegrensene, herunder hvordan man sikrer medvirkning i saksbehandlingen. – RKL informerer markaorganisasjonene om nye hogstsøknader – RKL informerer kommunens fagmiljø innen natur og friluftsliv om nye hogstsøknader – RKL inviterer markaorganisasjonene til befaringsforut for vedtak – RKL inkluderer innspill fra organisasjonene og kommunens fagmiljø i sin vurdering. – Kommunens fagmiljø på natur og friluftsliv skal vurdere konsekvensene for natur og friluftsliv av innkommende hogstsøknader.

18. Rødt Oslo jobber for at kommunen skal utarbeide en plan for forvaltning og oppgradering av byens hovedvassdrag med mål om gjenåpning, styrket biologisk mangfold, rent vann, brede grøntområder. Det bør bli mulig å bade og fiske i hovedvassdragene i byggesonen. I tillegg mener Rødt Oslo at det må innføres et byggeforbud innen 20 meter fra elvebreddene og etableres

gangveier med sikt til elvene.

Da kommuneplanen ble behandlet vinteren 2019 fikk Rødt gjennomslag for sterkere vern av Østensjøvannet og den sårbare naturen rundt, og at man skal se på hvordan vernet av Akerselva og Alnaelva skal styrkes.

19. Ja. Red. anm: Se utfyllende svar på www.noa.no
20. Ja. Red. anm: Se utfyllende svar på www.noa.no
21. Rødt jobber nasjonalt for å utvide Naturmangfoldloven til å gjelde hele Norges økonomiske sone (200 nautiske mil), og at det skal lages en verneplan for å sikre minst at 30 prosent av de maritime økosystemene innenfor denne sonen er vernet innen 2030.
22. –
23. Rødt Oslo jobber for et betraktelig bedre tilbud for gående, syklende og folk som tar kollektivtransport. Samtidig som vi ønsker at byens innbyggere i størst mulig grad benytter seg av kollektivtransport, sykkel og gange, anerkjenner vi også at bilen er nødvendig for at hverdagen til enkelte av byens innbyggere skal gå opp. Derfor må tiltak for å redusere personbiltransport innrettes slik at de minst mulig grad fører til store belastninger for lavinntektsfamilier, og må alltid kombineres med utbedring av kollektivtilbudet. *Red. anm.: Rødt har også gitt eksempler på 33 konkrete tiltak innen gange, sykkel, kollektiv og trafikkregulering. Se fullstendig svar på www.noa.no!*
24. Rødt er imot kapasitetsøkende veiprojekter som E18 inn mot Oslo. Rødt Oslo vil utvikle byen slik at transportbehovet reduseres. Rødt Oslo mener også at Ring 1 med Hammersborgtunnelen må gjøres til rein kollektivtrasé.
25. I tillegg til å jobbe for at bilbruken reduseres og erstattes av kollektivtrafikk, sykkel og gange vil Rødt Oslo jobbe for å redusere kommunens klimagassutslipp på flere andre områder:
- Fullskala karbonfangst og -lagringsanlegg på avfallsforbrenningsanleggene i Oslo. Innføre minst en kjøttfri dag i uka i alle kommunale kantiner.
  - Jobbe for at alle kommunens bygg- og anleggsplasser er utslippsfrie.
  - Å etablere fornybar energiproduksjon på alle kommunale bygge der det er praktisk mulig. Dette kan være solceller, solfangere, bergvarme.
  - At kommunen skal støtte tiltak for energiproduksjon og energieffektivisering i borettslag, sameier og aksjelag.
  - Videreføre praksis om at kommunens ansatte skal så langt det er mulig benytte seg av videokonferanser framfor reiser i sine virksomheter.
  - Ved reiser bør kommunens etterstrebe mest

miljøvennlige reisemåte.

- Opprette og øke bevilgninger til prosjekter som hjelper befolkninga å redusere sine klimaavtrykk, som miljøvennlig transport.
- Å redusere utslipp av luftforurensning og klimadrivere fra vedovner i Oslo kommune, for eksempel gjennom å innføre permanent vrakpant på gamle vedovner og tilskudd til utskifting av gamle ovner og vurdere forbud mot fyring i ikke-rentbrennende ildsteder.
- Forby anløp av cruiseskip i Oslo.
- Trondheimsveien skal endres fra Sinsenskruset til Grorud til å bli kommunal vei, og få lavere fartsgrense og bli ei miljøgate.
- Jobbe for å starte prosessen med å stenge flere områder innenfor ring 1 for privatbiler. Næringstrafikk, folk med HC-kort, kollektivtransport (inkludert taxi) og utrykningskjøretøy skal fortsatt ha tilgang til bilfrie soner, helt uavhengig av hvilken motor de har.

26.-34. Red. anm.: Se svar på www.noa.no!

Senterpartiet

1. Senterpartiet vil:

- sikre bytrærne og unngå at utbyggere kan felle trær før planer sendes inn
- stanse nedbygging av grøntareal og matjord i byen
- innføre arealregnskap som også regner inn tap av «vanlig» natur, som Bredtvetkogen
- ikke bygge ned kolonihagene, men frede dem til formålet og fornye avtalen deres med kommunen, samt legge til rette for å utvide eksisterende eller anlegge nye kolonihager
- sikre elvedalenes funksjon som korridorer for biologisk mangfold gjennom vern, restaurering, åpning av lukkede vassdrag og tilstrekkelig brede kantsoner langs vassdragene
- bevare og beskytte marka
- følge opp FNs og Norges mål om klimakutt og naturmangfold lokalt

2. Nei.

3. Senterpartiet vil:

- innføre arealregnskap som også regner inn tap av «vanlig» natur, som Bredtvetkogen
- kartlegge artsmangfoldet i Oslo og jobbe for å bevare truede arter
- følge opp FNs og Norges mål om klimakutt og naturmangfold lokalt

4. Ja.

5. Ja.

6. Senterpartiet vil:

- bygge flere parker

- sikre elvedalenes funksjon som korridorer for biologisk mangfold gjennom vern, restaurering, åpning av lukkede vassdrag og tilstrekkelig brede kantsoner langs vassdragene
- bevare og beskytte marka
- gjennomføre effektive tiltak på land som bidrar til forbedring av fjordens økosystem, herunder tiltak som håndterer overvann og bedre rensing av kloakk, alene og i samarbeid med nabokommuner og -fylker
- prioritere søppelplukking/rensing i havner og langs strandsonen

7. • Nydalen park

• Økern Torgvei 6

• Bestumkilen-området

• Slottsparken

• Taket på rådhuset

• Parkdrag i forbindelse med godkjente reguleringsaker der utbygging har trenert rekkefølgebestemmelsene

• Elvedrag

• Fjorden

8. Red. anm.: Se svar på www.noa.no!

9. Ja.

10. Ja, så lenge de ikke strider mot andre tvingende hensyn som nasjonal sikkerhet eller andre miljøhensyn.

11. Kartlegge artsmangfoldet i Oslo og jobbe for å bevare truede arter.

12. –

13. Marka har godt vern gjennom Markaloven. Markaloven bør muligens styrkes og suppleres med forskrifter med enda strengere vern i enkelte områder.

14. Det spørres hva som menes med slikt vernnivå

15. Det må utredes nærmere

16. Vi ønsker mer bruk av plukkhogst

17. Ja.

18. Vi ønsker å ha egne regler på kommunalt nivå som sikrer et godt nivå av vern.

19. Ja.

20. Ja.

21. Vi er for å stramme inn tråling i Oslofjorden.

22. Ja.

23. Satse på billigere og bedre kollektivtilbud, moderne mobilitetsløsninger, trygge sykkelveier og bedre tilrettelegging for gående.

24. Vi vil stanse alt som stanses kan.

25. • Gjøre det lett å velge nullutslippsbiler

- øke støtten til tiltak som reduserer energiforbruk, og som bidrar til bruk av mer miljøvennlig energi i boliger

- øke omfanget av solcellepanel på tak samt forenkle prosessen for å sette opp

- fortsette å være et jordnært og klimavennlig

parti, blant annet ved å plante flere trær, erstatte hvert tre som felles, med minst ett nytt – helst en del frukttrær

- gjøre Oslo til en pådriver for internasjonalt samarbeid der det kan være felles løsninger på klima- og miljøproblemer
- gjøre alle kommunale bygg til lavenergibygg eller bedre og alle nye bygg til plussshus
- bruke Oslo kommunes innkjøperkraft til å fremme grønne, innovative løsninger på en bedre måte enn i dag
- gjøre den kommunale bilparken utslippsfri i løpet av valgperioden
- stille krav om sirkulære løsninger, som reparasjon og gjenbruk framfor kjøp av nytt, ved alle kommunale anskaffelser og byggeprosjekt
- støtte ideelle aktører som fordeler mat som ellers ville blitt kastet
- støtte realiseringen av karbonfangst- og lagringsanlegget på Klemetsrud
- kommunalisere Oslos fjernvarmeselskap og tilby fjernvarme med karbonfangst og -lagring til en billig, fast pris for så mange som mulig for å spare strøm og klima

26.–34. Red. anm.: Se svar på www.noa.no

Sosialistisk Venstreparti

1. Oslo SV vil at Oslo kommune skal tilstrebe arealnøytralitet og innføre et arealbudsjett, slik at dyrket og dyrkbar mark, myr, artsrike kulturlandskap og karbonbindende arealer bevares. Oslo SV mener at vi må slutte å ofre natur til fordel for andre formål. Dersom natur må bygges ned, skal et tilsvarende område restaureres et annet sted.
2. Nei. Oslo SV mener naturverdier må vektas betydelig høyere enn de gjør i dag. Økt kunnskap og oversikt vil bidra i kampen om bevaring av naturverdier. Videreføre og videreutvikle kommunens arbeid med å utvikle et skogbruk basert på plukkhogst og kontinuerlig skogdekke uten gjødsling.
3. SV vil ansette flere miljørådgivere i kommunene for å ta vare på natur og gjennomføre klimatiltak. Gjeninnføre en kommunal trepleiegruppe som både kan stå for stell og pleie av offentlige trær, men også bistå med veiledning og vurderinger ved spørsmål i tilknytning til forvaltning av private trær.
4. Dette er ikke omtalt konkret i vårt program, men Oslo SV er åpen for et slikt arbeid.
5. Nedbyggingen av naturen må stoppes. Ingen sektor kan skånes for dette. Oslo SV går til valg på en storstilt utbygging av solenergi i allerede bebygde områder.
6. SV vil vedta en målsetting for restaurering av forringet natur i kommuneskogen med fokus på myr, sumpskog og edelløvsog.
7. SV støtter FN sitt mål om 30% restaurering av natur. I en voksende by som Oslo vil trolig det viktigste bidraget være å ikke bygge ned allerede eksisterende natur innenfor Oslo kommune sine grenser. Likevel ønsker SV å tilgjengeliggjøre mer av kysten til allmennheten. Vedta en målsetting for restaurering av forringet natur i kommuneskogen med fokus på myr, sumpskog og edelløvsog.
8. Oslo SV vil legge til rette for urbant landbruk over hele byen. Det må arbeides for å bevare og videreutvikle eksisterende arealer og nye arealer for urbant landbruk.
9. Vi vil ha en svært restriktiv linje overfor eventuell omdisponering av det lille jordbruksareal som finnes i Oslo.
10. Ja!
11. SV vil vedta en målsetting for restaurering av forringet natur i kommuneskogen med fokus på myr, sumpskog og edelløvsog.
12. Oslo SV jobber for Østmarka nasjonalpark og at et vern etter FNs anbefalte nivå er et mål for Oslo kommune.
13. Oslo SV vil sikre markagrensa og har jobbet for nasjonalpark i Østmarka. Kommunens skoger skal drives på naturens og ikke økonomiens premisser, uten flatehogst.
14. SV er på lag med naturen, og vi ønsker å gå foran i kampen for mer vern av natur.
15. Oslo kommune som skogeier er i front på bærekraftig skogbruk. Vi ønsker at andre skogeiere, både private og offentlige, skal lære av Oslo kommune.
16. Videreføre og videreutvikle kommunens arbeid med å utvikle et skogbruk basert på plukkhogst og kontinuerlig skogdekke uten gjødsling.
17. Å inkludere fagmiljøer innen natur, miljø og friluftsliv i behandling av hogstsøknader vil kunne gi bærekraftig forvaltning av skog.
18. SV vil åpne elver der det lar seg gjøre, i tillegg til å ta hensyn til alle elvedalene i byggeprosjekter.
19. SV vil at Oslo skal ta en lederrolle for tiltaksplanen for Oslofjorden gjennomføres i samarbeid med de andre kommunene rundt Oslofjorden.
20. SV ønsker innstramming av dispensasjoner for bygging i strandsonen. Det er også ønskelig for kommunen å kjøpe opp eiendommer i strandsonen for å øke allmennhetens tilgang til fjorden.

21. Oslo SV vil vurdere krav til restaurering av naturlig strandlinje og gjenskaping av et naturlig habitat under vann ved alle utbygginger som grenser til sjø, inkludert i bykjernen – for eksempel i utbyggingen av en ny bydel på Filipstad.
22. Ja!
23. SV vil bruke de store pengene på kollektivtransport, sykkel og gange, ikke motorveier. Hele transportpolitikken, inkludert alle kommunens virkemidler, må innrettes for å nå våre klima- og trafikkmål.
24. SV har vært sterkt imot E18-utbyggingen.
25. Den største sektoren for klimagassutslipp i Oslo er veitrafikken. Oslo SV vil prioritere de store pengene på kollektivtransport, fremfor motorveitbygginger. Det største punktutslippet i dag er på Klemetsrud. Det at vi lykkes med fangst og lagring av CO₂ på Klemetsrud er avgjørende for at Oslo skal nå sine klimamål. Et annet eksempel er SV sin plan om at utslippene fra bygg- og anleggsvirksomhet må reduseres ved bruk av fossilfrie anleggsmaskiner og krav til bygningsmaterialer, inkludert økt gjenbruk. Vi ønsker også å sette et mål for å oppnå negative utslipp i Oslo, uten godskrivning i nasjonale eller internasjonale klimaregnskaper.
26. –34. Red. anm.: Se svar på www.noa.no!

Venstre

1. Venstre vil stanse nedbyggingen av natur, blant annet ved at all ny byutvikling foregår i allerede bebygd areal, ved å bevare Markagrensa, ved å innføre en Parkagrense og stille krav om at alle nye byutviklingsprosjekter bidrar til at Oslo får mer natur og grøntområder. Vi vil også opprette flere verneområder, både i Marka og i byggesonen og etablere nasjonalpark i Østmarka. Vi vil føre et arealregnskap og sørge for netto pluss natur (altså et høyere mål enn arealnøytralitet). Vi vil også innføre strengere regler av felling av trær i byggesonen.
2. Nei, det er behov for mer kunnskap.
3. Det er blant annet behov for å oppdatere kommuneplanene, og legge til den egen del om naturmangfold. Vi vil også lage en egen handlingsplan for biologisk mangfold, oppdatere kommunens naturdatabase (naturkartlegging), revidere og utarbeide nye forvaltnings- og skjøtselsplaner for viktige naturområder.
4. Ja.
5. Ja.
6. Mye er nevnt over, men det må umiddelbart legges frem en handlingsplan for biologisk mangfold som sikrer at vi når målene.
7. Våtomsråder, elveleier, myr, øyene i Oslofjorden og skog, blant annet. Vi har konkret omtalt følgende i vårt program, men det er ikke uttømmende: Vi vil utvide vernesonene rundt Østensjøvannet naturreservat, arbeide for bynasjonalpark ved Maridalen, Akerselva miljøpark, Bygdøy, Hovedøya; Ekebergskrenten, Alna miljøpark og Østensjøvannet.
8. Bevare jordbruksarealene til Oslo i Maridalen, Sørkedalen og på Bygdøy.
9. Ja, med et særinntak for at det skal være mulig å lage en veikulder i Maridalen som gir sykklister tryggere sykkelvei. Dette prosjektet er ikke ferdig, men målet er at det skal medføre minimale inngrep i natur og kulturlandskap.
10. Ja, Venstre vil følge opp alle anbefalingene i den helhetlige forvaltningsplanen for Oslofjorden.
11. Oslo forvalter allerede skogen vi eier på en skånsom måte, men Venstre vil jobbe for å kjøpe opp større deler av den skogen som eies privat med mål om å verne mye større deler og skjerme den for alt skogbruk.
12. Ja.
13. Vi vil verne mest mulig. Hogst av gamleskog burde være absolutt forbudt.
14. Ja.
15. Ja.
16. Utvide ordningen med frivillig vern og gjennomføre statlig vern av langt større skogområder.
17. Ja.
18. Ja.
19. Ja.
20. Ja.
21. Ja.
22. Ja (nå er det allerede på plass i Oslos del av Oslofjorden).
23. Billigere månedskort, flere kollektivavganger, flere sykkelveier, bilfrie gater og gågater, bompenger og parkeringsrestriksjoner. 30-sone som standard og ha 20-sone i bolig-gater og rundt skoler
24. Oslo Venstre går imot nye motorveitbygginger som øker biltrafikken.
25. Gjennomføre Oslos klimastrategi, inkludert CO₂-fangst på Klemetsrud og en langt større innsats for å bevare natur som et klimatiltak. Det går ikke an å liste opp alt vi vil på klima, siden det er halve programmet vårt.
26. –34. Red. anm.: Se svar på www.noa.no!

Økosystemtjenester og andre nyttige begreper i langsiktig kommunal arealdisponering

I et langsiktig kommunalt perspektiv er det ganske avgjørende hvilket grunnsyn man har på natur. Er natur bare «ubrukte arealer» som står til fri disposisjon for utbygging og nedbygging, eller er natur noe verdifullt som man i størst mulig grad skal hegne om? Satt litt på spissen: Er det tid for å tenke helt omvendt, altså først få oversikt over kommunens «naturkapital», og deretter vurdere hvor man eventuelt kan «forbruke» mer natur? Hvilke langsiktige fordeler vil en kommune ha av å ta vare på sine naturkvaliteter?

Økosystemtjenester er et nyttig begrep. Det forteller oss at naturen «leverer» en rekke tjenester, eller verdier. Særlig større, sammenhengende naturarealer har denne evnen – og de kan beholde den til evig tid dersom naturen får bestå. Eksempler er levering av rent vann fra intakte nedbørsfelt, demping av flom ved bevaring av intakte myr – eller våtmarkssystemer, bevaring av den arealkrevende villreinen, og «villmarksområder» med stor verdi for friluftsliv, rekreasjon, turisme, jakt og fiske. Noen kommuner reklamerer med tilgang til villmarkspreget natur og tilhørende verdier – inkludert stillhet. Norsk natur er nå så sterkt oppsplittet av inngrep at større, sammenhengende naturområder er blitt en knapp ressurs.

Fragmentert natur kan også ha viktige funksjoner dersom bitene til sammen kan utgjøre et «landskapsøkologisk nettverk». Nettverket kan være i form av vassdragssystemer, eller tjene som et felles leveområde for arealkrevende arter, for eksempel storfugl eller gaupe. Ofte snakker man om et «økologisk funksjonsområde». En art kan ha forplantningsområdet sitt i en bestemt biotop (for eksempel en rest av gammelskog), men likevel bruke omkringliggende arealer som jakt-, beite- eller overvintringsområde. Noen ganger kan et funksjonsområde være langstrakt, for eksempel et gjenværende naturbelte langs et vassdrag.

Insektenes pollinering er en svært viktig økosystemtjeneste, både for å opprettholde naturens blomsterprakt og som grunnlag for viktige deler av menneskenes matproduksjon. Vi må sørge for at våre kulturlandskap er varierte nok til å sikre levesteder for villbier, humler, blomsterfluer og andre insekter. Det gamle kulturlandskapet hadde en variert mosaikk som sikret insektmangfoldet. Nå må vi gjenskape gode insektlokaliteter i våre moderne,

monotone landbruksområder.

Også mindre naturområder kan levere økosystemtjenester. Enhver myr utgjør et verdifullt karbonlager i klimasammenheng. Det er derfor meningsfullt å restaurere grøftede myrområder ved å tette igjen grøfter, og det er uønsket å forbruke myr gjennom naturinngrep. Myr er også viktige biotoper for dyre- og planteliv, og utgjør opplevelselsesrike innslag i landskapet. Fordi så mye natur er skadet eller ødelagt globalt, har FN betegnet perioden 2021–2030 til «restaureringens tiår». Her i Norge kan ikke bare myrer og våtmarker restaureres, men til en viss grad også skog. Et annet eksempel er nydannelse av dammer. Det kan redde sårbare og truede grupper som salamandre og øyentstikkere.

Vassdrag kan rense en del av våre forurensninger dersom vi ikke overbelaster dem. Likeså er skogsområder verdifulle på en rekke måter. Her lever over halvparten av våre arter. Og selv mindre nærskoger kan ha stor rekreasjonsverdi. Fremtiden avhenger av at vi stiller pent med naturen, at vi ikke overskriker **naturens tålegrenser**, og at vi klarer å beholde naturens evne til å levere økosystemtjenester. Vi må spille på lag med naturen – bli venn med den. Et slikt natursyn er fremtidsrettet.

Begrepet **naturarv** er også velegnet til å løfte bevisstheten om naturverdiene. Mange kommuner er stolte av sin kulturarv, kanskje i form av bygdetun

Pollinering er en viktig økosystemtjeneste. Foto: Sigmund Hågvær.

som forteller om hvordan våre forfedre levde. Men alle kommuner har også en naturarv å ta vare på, altså de naturgitte naturtypene og naturlandskapene. Vi kan også bruke begrepet naturdokumenter om intakt natur.

Bevaring av kommunens naturkvaliteter kan ha stor betydning for innbyggernes livskvalitet, både ved å bygge folkehelse gjennom friluftsliv, og ved å skape identitet og tilhørighet til kommunen. Uttrykket **«naturbetinget livskvalitet»** formidler dette poenget. En annen vinkling er å si at kommunens hovedoppgave er å sikre innbyggernes velferd, og at bevaring av natur er en form for **«grønn velferd»**.

Det er vanskelig å snakke om temaer som ikke har gode begreper. Fruktbare begreper kan skape gode debatter og redde verdier inn i fremtiden. Ved å bruke begreper som her er nevnt, skaper man økt bevissthet om naturverdiene.

Til slutt: Oppfølging av internasjonale og nasjonale forpliktelser får mening bare når de omsettes i handling. En tenkemåte som her er nevnt, er en forutsetning for å oppfylle våre internasjonale forpliktelser om klima, natur og biomangfold. Men også vår egen grunnlov har et klart budskap om en langsiktig forvaltning av naturen. Grunnloven § 112 omtales gjerne som **Grunnlovens miljøbestemmelse**. Denne bestemmelsen skal – i moderne språkdrakt – «sikre borgernes rett til et bærekraftig og godt miljø, og pålegger myndighetene å disponere naturressurser på langsiktig og allsidig måte, samt å iverksette tiltak som gjennomfører bestemmelsens grunnsetninger». Mange tiltak etter denne paragrafen vil gjelde måten vi disponerer arealene på. Da er kommunenes evne til langsiktig ivaretagelse av sin naturarv avgjørende.

Hvilke kommuner har en bevisst «villmarkspolitikk» og tar vare på sammenhengende natur? Også bevaring av intakte nedbørsfelt er en fremtidsrettet arealpolitikk. Fra Skirvedalen naturreservat, Telemark. Foto: Sigmund Hågvar.

Skal skogsbilveier for 60-tonns vogntog kunne bygges uten reguleringsplan?

Spørsmålet henger i luften etter at Høyesterett 27. april forkastet en anke fra NOA uten å ta saken til behandling.

NOA gikk i desember 2022 til sak for å få stanset byggingen av 5 km skogsbilvei innenfor Markagrensa. Den rettslige problemstillingen har betydning for planbehandling av alle større landbruksveier i Norge, men er spesielt viktig for Marka hvor oppstart og stadfestelse av reguleringsplaner skal godkjennes av Klima- og miljødepartementet.

I plan- og bygningsloven – pbl (§ 1-6) forbys iverksetting av større tiltak uten utarbeidelse av reguleringsplan. I behandlingen av NOAs søksmål har ingen rettsinstans bestridt at skogsbilveier av en viss størrelse må karakteriseres som større inngrep. Likevel hevder skogbruksnæringen og skogforvaltningen at en skogsbilvei dimensjonert for 60-tonns vogntog kun behøver behandles etter en forskrift hjemlet i skogbruksloven hvor effektiv skogsdrift er overordnet formål. Denne forskriften krever ikke fullstendig utredning av konsekvensene og stiller ikke krav til offentlig medvirkning (se også NRK-oppdrag 29. april 2023).

Denne forvaltningspraksis er lagt til grunn av landbruksmyndighetene, men i strid med plan- og bygningslovens klare ordlyd som stiller krav om reguleringsplan før større anleggstiltak kan iverksettes.

Lagmannsrettens avgjørelse – som NOA anket – innebærer at brudd på reguleringsplankravet ikke kan rammes av noen sanksjon. Grunnlaget for hånd-

hevelse av pålegget i plan- og bygningsloven om reguleringsplan er med denne lovforståelsen ikke-eksisterende.

For NOA er det uforståelig at Høyesterett avviser å ta en så prinsipielt viktig sak til behandling. Betydningen er ytterligere forsterket etter Montreal-avtalen hvor Norge har forpliktet seg til tiltak mot arealtap. Pr. i dag har Norge 49.000 km skogsbilveier.

Ingen arealinngrep i LNFR-områder er mer ødeleggende enn skogsbilveibygging.

NOA er pålagt kr 450000 + egne saksomkostninger for den rettsavklaring Høyesterett avsto fra å gi.

Saken viser med all tydelighet hvilken økonomisk risiko natur- og miljøorganisasjoner må ta for å avklare viktige miljøsaker, uten noen garanti for å vinne frem.

Vi gir oss ikke og vil videreføre vårt arbeid for å sikre en korrekt behandling av nye større skogsbilveier!

Støtt gjerne NOAs arbeid ved å gi oss en gave!

- Vipps: # 81134.
- Kontonummer: 1280.05.02347
- Merk betalingen med «gave» (og personnummer hvis du ønsker skattefradrag, for gaver over kr 500,-)

Venstre: Skogsbilveier kan medføre store direkte naturinngrep i form av avskoging og påfylling av steinmasser. I tillegg kommer konsekvensene av etterfølgende flatehogst av tidligere lite tilgjengelig skog. Bilde fra Sørmarka hvor det bygges 5,2 km skogsbilvei på det som før var stier og enkle traktorveier. Foto: NOA. **Høyre:** Før blåmerket skogssti, nå vei for tømmervogntog. Ved Bukkestijtjern, Sørmarka. Foto: NOA.

ENDELIG!

10 år etter at NOA fikk foretrede for finanskomiteén i Oslo Bystyre med en presentasjon av foreningen og vår visjon om å etablere oss – og et informasjonssenter for Marka – på Søndre Sandås ved Sognsvann, har vi endelig fått på plass en 40-års kontrakt på stedet. Dette gjør oss i stand til å satse skikkelig på et løft for Markasaken, for naturvernet og for NOA.

Søndre Sandås var én av om lag 170 boliger forvaltet av Friluftsetaten som Byrådet ønsket å selge. Imidlertid lå alle, så nær som 7, innenfor bommene – og ville derfor medføre mye bilkjøring på turveiene for at nye eiere skulle kunne ta dem i bruk. Salget ble derfor stoppet. Men Søndre Sandås lå utenfor bommene. Huset hadde stått tomt i 7 år etter at siste leietaker var flyttet ut. NOA var på den tiden på utkikk etter nytt kontorsted, da Vøienvolden ikke hadde plass nok for oss. Idéen om å kunne etablere oss på Norges mest benyttede utgangspunkt for friluftsliv og den viktigste porten inn til Marka «bergtok» oss som satt i ledelsen, og prosjektet «Markaporten Søndre Sandås» tok form.

Veien hit ble lang, og til tider tung. Møtene med etater og politikere ble endeløse, men takket være politisk velvilje, først fra byrådsleder Stian Berger Røsland, og senere MDG og det sittende Byrådet, er vi kommet i havn med første fase av prosjektet: etablering av NOAs kontor i hovedbygningen og etablering av en grønn korridor fra T-banen og ned til bommen – inngangen til Marka. Smått om senn er vi også kommet skikkelig i gang med aktiviteter og informasjonsarbeid på stedet.

Med den langsiktige leiekontrakten føler NOA nå sikkerhet for å kunne starte arbeidet med neste

trinn; å sette hovedbygningen i god stand, og å etablere et møterom og utstillingslokale i uthuset. I en tidligere fase fikk vi utarbeidet en arkitekttegning til et nytt møtelokale med mange muligheter for å styrke virksomheten. Imidlertid var Byantikvaren klar på at de ønsker å bevare tunvirkningen på Sandås, og ikke noe større nybygg som bryter med dette. Planen er derfor å fortsette arbeidet og planleggingen i det som er Nordmarkstradisjonen for bygging og utvidelser av uthus: med tilbygg av rom for ulike funksjoner inntil eksisterende bygning (se mulighetsskisse for uthuset på Sandås, tegnet av Sigmund Skeie og Jens Gram).

Kontakt med Byantikvaren er opprettet, med sikte på å finne en løsning som de kan akseptere og som gir NOA de mulighetene vi ønsker oss på stedet. Selvsagt har vi også en vei å gå med finansiering av bygget, men vi har stor tro på at prosjektet vil bli til stort gagn for Oslos befolkning og friluftslivet i Marka, og derfor vil la seg realisere. Vi ser frem til den spennende tiden som ligger foran oss!

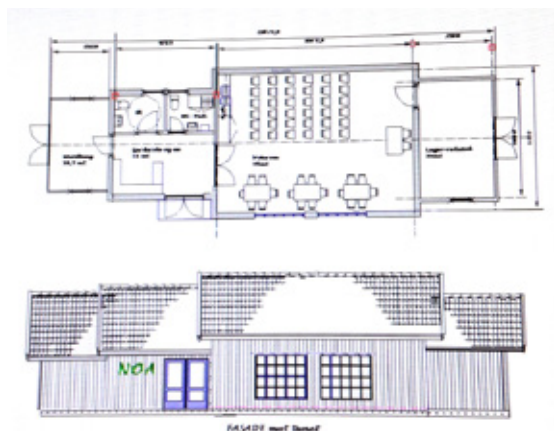
Vil du bidra til oppbyggingen av Markaporten Søndre Sandås?

Det er NOAs ønske å få med kunnskapsrike, aktive og flinke medlemmer i arbeidet med oppbygging av stedet og aktivitetene.

Her er oppgaver av mange slag:

- Dugnad: Dugnadsgruppa møtes månedlig og bidrar til å holde stedet i god stand. I 2023 står blant annet følgende på planen: Restaurere skigarden, diverse maleprosjekter, kløyving og lagring av ved, diverse vedlikehold. Tidspunkt for neste dugnad kan du finne i aktivitetskalenderen på hjemmesiden www.noa.no eller kontakt kontoret for mer informasjon!
- Vert på åpen dag: Informere om Naturvernforbundets arbeid, vise frem naturutstillingskasser, med mer. Opplæring gis!
- Aktiviteter: Hjelpe til med å planlegge, organisere og gjennomføre aktiviteter for ulike målgrupper.
- Sykkelfiksing: Hjelpe besøkende med enkelt sykkelvedlikehold i forbindelse med «åpen dag» eller andre arrangementer på stedet.
- Eller kanskje har du annen kompetanse du tenker kan være viktig og relevant for NOA?

Har du lyst til å bidra – ta kontakt med kontoret: noa@naturvernforbundet.no eller ring 22 38 35 20!

Mulighetsskisse for utvidelse av uthuset på Søndre Sandås til møtelokale. Illustrasjon: Sigmund Skeie og Jens Gram, 2016.

Vil skape engasjement om skog

Flere organisasjoner har gått sammen et stort skogprosjekt, etter å ha fått en tildeling på 30,65 millioner kroner fra Sparebankstiftelsen DNB. Det er en «uavhengig stiftelse som gir bidrag til allmenntilgjengelige formål». Naturvernforbundet, Natur og Ungdom, WWF og Sabima lanserte i fjor en egen skogvernstrategi – «Skogkur 2030 – Siste sjans for gammel-skogen», og kom med en rekke forslag til hvordan «Norge kan oppfylle sine skogvernforpliktelser.» Denne strategien danner nå grunnlaget for det nye treårige 30-millionersprosjektet, som ikke minst vil rette seg mot skolene. Planen er å ta med barn ut i ekte skog med rikt mangfold. Andre elementer i planen om å gjøre barn og unge – og også voksne, til skog- og naturelskere, er blant annet utvikling av digitale undervisningsopplegg, filmsnutter, holdningskampanjer, årlige skogtreff, lokale folkemøter og utlysning av aktivitetstilskudd til lokale og regionale foreninger.»

Sakset fra Dagsavisen v/Tor Sandberg, 02/04/2023.

Nedgang i norsk ulvebestand

Regjeringens utrydningsspolitikk av store rovdyr i norsk natur er dessverre effektiv. I følge Rovdata er det påvist færre ulvekull i helnorske revir og grenserevir i år enn i fjor. For første gang på 7 år er det dokumentert mindre enn 100 ulver i landet vårt.

VI GUTTA ÆKSJER ...

Du har kanskje hørt det før, men når «Gutta, boys» vil ha fortgang – få jobben gjort – da har de ikke tid til å vente på alskens papirarbeid i komiteer og greier. De setter i gang (og regner eventuelt med tilgivelse). Det er klart vi har folk som æksjer (les: aksjoner) og får tingene gjort, sikkert i beste mening. Men så var det vernebestemmelserne, da – planer og lover som er drevet frem gjennom mange år med motstand. Før i tiden var vi frekke nok til «å ta en spansk en».

Eksempel 1: Lommekjente fra Østmarkas Venner var blant de første som nå i mars måned oppdaget at Forsvarsbygg har anlagt en fem-seks meter bred vei i grov pukk rett ved Lutvann. Tross nedhogd gammel-skog, skal det visst være lett å rette opp skadene! Selvfølgelig tar det årevis. Og selvfølgelig er det maskinføreren som får skylda – hvordan kunne han komme på ideen?

KreativStrek/Sundhell

Eksempel 2: To goder kolliderer på vindutsatte Fosen – ideelt for sårt tiltrengt vindkraft på land, men også et ideelt beiteområde for rein med samisk hevd. Lagmannsretten kom til at man kunne komme frem til kompromisser som passet begge parter. Mastene ble reist i tillit til det vedtaket. Men så var det vedtaket etter anke til Høyesterett: Samisk kulturarv gir samene fullt medhold – og milliardene kan rulle i forsøk på kompromisser.

Denne melanin-svake stubbesitter ser i skrivende stund frem til å kunne sprade med et påskebrunt fjes i møte med nok en vår. Og en ellevill Leika, min menneskekjære puddel, må vite, hopper høyt bare hun hører ordet Hytta!

Vi hører av.

DIKT

Av Sigmund Hågvar

Kommunedikt

Alle arealer
ligger i kommuner.
Alle rødlistede arter
lever i kommuner.
Alle naturinngrep skjer i kommuner.
All vernet natur ligger i kommuner.

Sa du at det ikke var viktig
hva kommuner gjør?

Foto: Ingunn Lund-Vang

LOKALLAG I NOA

Sist oppdatert: mai 2023. Send rettelser til noa@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Asker

Kontaktperson: Jan Häusler, 982 99 667, asker@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Bærum

Kontaktperson: Kari Balke Øiseth, 905 18 537, baerum@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Groruddalen

Kontaktperson: Helge Braathen, 992 28 966, groruddalen@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet på Jevnaker

Kontaktperson: Jan Wilhelm Holst, 959 38 698, janwholst@hotmail.no

Naturvernforbundet i Lillestrøm

Kontaktperson: Nikolai Oldervik, 419 04 774, lillestrom@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Lørenskog

Kontaktperson: Tom Clark, 977 10 561, lorenskog@naturvernforbundet.no/clarkgorko@gmail.com

Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum

Kontaktperson: Todd Nore, 932 31 716, todd_nore@hotmail.com

Naturvernforbundet i Nes

Kontaktperson: Karin Olsen, 419 20 615, nes@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet på Nesodden

Kontaktperson: Peter Schjøberg, 908 46 613, peterschjo@gmail.com

Naturvernforbundet i Nittedal

Kontaktperson: Hanna Hånes, nittedal@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Nordre Follo

Kontaktperson: Bjørn Gunnar Ganger, nordrefollo@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Nord

Kontakt: Henrik Hovland, 976 56 442, oslonord@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Sør

Kontaktperson: Ingvild Melvær Hanssen, oslosor@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Vest

Kontaktperson: Colin Murphy, 481 43 588, oslovest@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Oslo Øst

Kontaktperson: Mari Gjerdåker, 413 14 982, osloost@naturvernforbundet.no

Naturvernforbundet i Ås

Kontaktperson: Eline Ziener Antonisen, aas-annv@naturvernforbundet.no

Naturvernstudentene i Oslo

Kontaktperson: Ingebjørg Marie Thorkildsen, natstudoslo@gmail.com

Naturvernstudentene NMBU

Kontakt: naturvern@nmbu.no

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

ENEBAKK

Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

AURSKOG-HØLAND

Kontaktperson: Yvonne Ødegaard, 477 12 456, yvonneodegaard@gmail.com

KONTAKTPERSONER NATUR OG UNGDOM

Oslo Natur og Ungdom Kontaktperson: Aurora Gozzi Tobiassen, 406 43 348, aurorat@nu.no

Viken Natur og Ungdom Kontaktperson: Nora Havstein Håpnes, 416 25 500, norah@nu.no

KONTAKTPERSONER I NOAS TEMALAG

Fjordgruppa: Jan Magnusson, jamagnu@online.no

Frønsvoll: Jens Martin Bertheussen, fv@noa.no

Markagrappa: Bjørn Faafeng, bjanfa@gmail.com

SETT OG SAKSET

av Ingunn Lund-Vang

Det er påvist ulvekull i tre helnorske revir, en nedgang på ett kull fra i fjor, og seks kull i grenserevir. Kilde: Rovdata.

Tekst: Ingunn Lund-Vang

En bjørn etter honning

En brunbjørn på vandring har skapt oppstandelse i mediene. Bjørnen har vandret rundt på Romerike, Gjerdrum kommune, og rakk en tur innom Kløfta og Skedsmokorset før den satte snuta nordover igjen, via Gran kommune på Hadeland. Ifølge Statens naturoppsyn (SNO) er det en ung brunbjørn fra Elverum, som har tatt seg en Oslo-tur. Ole Knut Steinset er fagansvarlig for store rovilt i Statens Naturoppsyn (SNO) i Oppland. Han forteller at denne bjørnen har vært på en ordentlig langtur. «– Vi er rimelig sikre på at en og samme bjørn har gått en runde fra Elverum til Skedsmokorset. Der har den snudd og gått nordover på vestsiden av Mjøsa.»

Bjørnen tiltrakk seg en del tilskuere og omtales i mediene som «kjendisbjørnen». «– Vi har ikke hatt noen situasjoner hvor han har vært aggressiv eller irritert. Bjørner er uhyre sjeldent farlig for mennesker.» Bjørnen har ikke tatt husdyr på ferden. Steinset sier bjørnen rett og slett ikke virker interessert i for eksempel sau, og har gått forbi flere uten at det har skjedd noe. – Han har derimot rasert noen bikuber flere plasser, så han er nok veldig glad i honning.»

Sakset og kilde: nrk.no/tekst: Ingunn Lund-Vang

Ingen nye skogsbilveier i Marka – vi trenger din hjelp!

Arbeid for naturens rettsikkerhet er hardt og møysommelig arbeid, og ikke sjelden belønnes man med et kraftig slag rett i ansiktet.

I over et år har NOA-frivillige, tillitsvalgte og ansatte gjort en enorm innsats for å belyse naturens svake rettsvern ved bygging av nye skogsbilveier i Marka, og ellers i landet.

Planlegging og godkjenning av nye skogsbilveier skjer helt uten reguleringsplan og åpne høringsprosesser, som ellers er et krav om man skal bygge noe som helst som kan ha «vesentlige virkninger for miljø og samfunn».

Skogsbilveier kan bygges nesten overalt, så lenge veien legges utenom kjente naturverdier og det finnes nok skog som kan hogges langs den nye veitraseen. Skogsbilveier fører til store direkte naturinngrep og kli-

minimal påvirkningsmulighet fra markaorganisasjonene, markabrukerne og allmennheten for øvrig. Og ikke bare det: Skogsbilveier av dette omfanget støttes med millionbeløp i statlige tilskudd og gunstige skatteregler.

NOAs betydelige innsats for å klargjøre at nye (større) skogsbilveier i Marka krever reguleringsplan og godkjenning etter markaloven endte med en kald skulder fra Høyesterett (se omtale på side 24), tross støtte fra en betydelig gruppe jurister innen miljø- og planrett. Tilbake sitter NOA med en regning på opp mot kr 700 000 for motpartens og egne saksomkostninger.

Men vi gir oss ikke! Snart behandles Losby Bruks søknad om 4 km ny skogsbilvei i Østmarka, Lørenskog. Og andre miljøkamper vil komme. Kamper som må tas, mens de fortsatt kan vinnes.

mautslipp når brede traseer avskoges og fylles på med steinmasser. I tillegg kommer naturtapet som følge av hogst i tidligere utilgjengelig skog, fordi slik skog langt fra vei ofte har større naturverdier enn annen skog.

Realiteten er at dagens forvaltningspraksis tillater bygging av flere kilometer lange nye veier i Marka, med

Til dette arbeidet trenger vi din hjelp!

Dette kan du gjøre:

- Støtt NOAs arbeid ved å gi oss en gave: Vipps: # 81134 eller kontonummer: 1280.05.02347. Merk betalingen med «gave», og personnummer hvis du ønsker skattefradrag for gave over kr 500,-.
- Gi en venn et medlemskap i Naturvernforbundet
- Engasjer deg i NOAs markagruppe; kontakt bjanfa@gmail.com for mer informasjon
- Gjør kommunevalget til et naturvalg og stem på et parti med kandidater som taler naturens sak! Både Lørenskog og Nordre Follo kommuner har i sine arealplaner vedtatt krav om bedre planprosesser for nye skogsbilveier i Marka og flere kommuner bør følge etter.

En stor takk til alle dere som allerede har gitt oss en gave!

God sommer og godt valg!
Hilsen styret og ansatte i NOA

Naturvernforbundet
Oslo og Akershus